Inventering av strandängsfåglar i Skåne 2022

Mattias Ullman[1] & Martin Green[2]

1. Mattias Ullman, Södergatan 8, 231 70 Anderslöv, mattias.ullman@telia.com
2. Martin Green, Biologiska inst., Ekologihuset, 223 62 Lund, martin.green@biol.lu.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING 2

INLEDNING 4

METODER OCH OMRÅDEN 6

FÅGELINVENTERINGEN 6

RESULTAT OCH DISKUSSION 14

STRNDÄNGSFÅGLARNA UNDER 2022

- Kristianstad Vattenrike 14
- Havsstrandängar i Västra Skåne 25
- Inlandsstrandängar kring Klingavälsån 45

SLUTORD 54

TACK 56

LITTERATUR 56

BILAGA 1. Häckande fåglar på strandängar i Kristianstad Vattenrike

BILAGA 2. Häckande fåglar på havsstrandängar i västra Skåne

BILAGA 3. Häckande fåglar på inlandsstrandängar längs Klingavälsån

SAMMANFATTNING

Inventeringen har genomförts på uppdrag av Länsstyrelsen Skåne och ingår som delprogrammet Strandängsfåglar inom den regionala miljöövervakningen.

Häckande strandängsfåglar inventerades i tretton strandängsområden längs nedre Helgeån inom Kristianstads Vattenrike under 2022. Här rapporteras resultat för utvalda simänder, alla vadare samt sydlig gulärla. Totalt bedömdes minst 575 par av de aktuella arterna häcka inom det inventerade området. Antalet änder ökade något, antalet vadare minskade marginellt och antalet sydliga gulärlor minskade tydligt sedan den närmast föregående inventeringen 2017. Flera områden torkade ut snabbt i början på maj 2022 och detta ledde troligen till att en många vadare avbröt häckningarna och flyttade runt i jakt på bättre marker. Både antalet ruvande tofsvipor totalt och antalet sedda vadarungar i juni/juli var påfallande lågt. Rödspoven har haft en långsiktigt nedåtgående trend inom hela Kristianstads Vattenrike vilket är högst oroväckande. Resultatet 2022 med sex par (ett mer än år 2017) är positivt, men inga flygga ungar sågs. Antalet par av storspov 2022 låg relativt nära resultaten från 2017 och de senaste två inventeringarna visar på en viss uppgång jämfört med åren kring 2010.

Sammantaget finns en rejäl minskning av antalet vadare i Vattenriket från slutet av 1900-talet till idag, men en liten återhämtning kan skönjas från en bottennivå strax före 2010. Här måste nämnas att i princip hela området drabbades av kraftig sen översvämning av Helge å 2007 (1,75 meter över normal sommarnivå!). Detta medförde att stora delar av vadarnas normala områden låg helt under vatten under lång tid. Avsättning av brunsvart järn-/humusslam och avdödning av vegetation medförde att det tog flera år innan ängarna återhämtade sig så att de passade för häckande vadare igen. De tecken på en viss ökning av vissa vadare som vi nu sett vid inventeringarna 2022 och 2017, kan vara en försiktig återhämtning i riktning mot hur det var innan översvämningen 2007 även om det är långt kvar till en fullständig återhämtning. Rödbenan har efter en tydlig minskning från slutet av 1990-talet och nästan 20 år framåt, nu börjat öka igen. Årets siffra på totalt 78 par är tydligt högre än motsvarande siffra från 2017. Den är också högre än vid de två föregående inventeringarna, men däremot inte i nivå med hur det såg ut i början på 2000-talet. Påverkande faktorer på vadarbestånden är födounderlag, häckningsmiljö och predationstryck.

Dålig nutida häckningsframgång för vadarfåglarna beror sannolikt till stor del på hög predation i kombination med torka. Torkan minskar födounderlaget och vegetationstillväxten på strandängarna. Restaureringsarbeten med röjning och förbättrad hävd på ängarna har gett en tydligt positiv effekt för häckande fåglar. Att upprätthålla en hög häckningsframgång är avgörande för livskraftiga vadarpopulationer och därför kan riktad jakt på predatorer ha positiva effekter. Vattenregleringen av den centrala vätan på Håslövs ängar har varit ett positivt steg mot mer attraktiva miljöer. Sannolikt skulle fler liknande åtgärder vara till glädje och nytta för Vattenrikets häckande strandängsfåglar.

Längs den skånska västkusten inventerades strandängsfåglar i totalt 27 delområden under 2022. Här rapporteras resultat för utvalda simänder, alla vadare, måsar och tärnor samt sydlig gulärla. Totalt bedömdes minst 2515 par av de aktuella arterna häcka inom det inventerade området. Antalet änder ökade, antalet vadare minskade rejält, antalet måsar och tärnor ökade starkt och antalet sydliga gulärlor minskade tydligt sedan den närmast föregående inventeringen 2017. En stor del av vadarnas minskning 2017–2022 skedde norr om Malmö, medan vadarna söder om Malmö klarat sig bättre i korttidsperspektivet. Minskningen av antalet vadare har varit 53 % sedan den första större samordnade inventeringen av strandängarna längs västkusten. För första gången under 2000-talet bokfördes 2022 färre än 1000 vadarpar (945 par). Typiska strandängsvadare som strandskata, tofsvipa, sydlig kärrsnäppa och rödbena har minskat mycket kraftigt. I Vellinge kommun, där en

relativt stor andel av vadarna häckar, noterades en liten uppgång några år i rad (årliga inventeringar där) för flera vadare kring år 2017, men de senaste åren har antalen sjunkit igen.

För övriga grupper är mönstren helt andra. För änderna har antalen varit svagt ökande sedan 2002. Detta beror framför allt på att snatteranden ökat i antal. Måsar och tärnor uppvisar ett övergripande positivt mönster som även det innehåller variation mellan arter. Både skrattmås och kentsk tärna har ökat mycket kraftigt, den senare häckade inte ens i området vid de tidigare inventeringarna. Båda arterna har etablerat stora kolonier på den inhägnade och därmed från fyrbenta predatorer skyddade Landgrens holme i Skanör. Utanför Landgrens holme är utvecklingen för måsar och tärnor negativ under 2000-talet. Silvertärna och småtärna uppvisade positiva mönster fram till nyligen, men har nu minskat i antal i det senaste. Den sydliga gulärlan minskar till synes i antal på strandängarna längs västkusten. Samtidigt har den dock ökat kraftigt i åkermark i närområdet.

Det finns troligen flera orsaker till att vadarnas sentida kraftiga minskning. Just här och nu är sannolikt den enskilt viktigaste faktorn den höga predationen på ägg och ungar – alldeles för få ungar blir flygga i våra områden. Tillsammans med vikande födounderlag och på sina håll alltför torra ängar har vadarna det svårt i nuläget.

Bild 1: Sydlig kärrsnäppa var för 100 år sedan den mest talrika häckande vadaren i delar av Skåne. Minskningen har tyvärr skett mycket fort i hela vårt område, främst p.g.a. predation på ägg och ungar. Med nuvarande utveckling finns inga par kvar i Skåne om tio år. Foto: Mattias Ullman

Under 2022 inventerades också fem delområden med strandängar längs Klingavälsån i det skånska inlandet. Där bokfördes 251 par av änder, vadare, fisktärna och sydlig gulärla. Klingavälsåängarna har nu inventerats vid tre tillfällen sedan 2012. Antalet änder av utvalda arter ökade ordentligt, antalet vadare höll sig på en konstant nivå och antalet gulärlor minskade sedan den närmast föregående inventeringen 2017. Mest anmärkningsvärt i jämförelse med de andra områdena som inventerades 2022 är att vadarna klarat sig så bra i Klingavälsåområdet under de senaste tio åren. Ingen av de mer

talrika arterna uppvisar någon större minskning 2012–2022. Är predationstrycket på ägg och ungar lägre i detta område än ute vid västkusten?

INLEDNING

Riktade inventeringar av strandängsfåglar har genomförts på strandängarna längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike sedan mitten av 1900-talet och insatserna har intensifierats i takt med att bestånden av simänder och vadarfåglar minskat och frågorna kring varför ökat (Cronert 1996, 2008, 2010, 2014; Cronert & Lindblad 1990, 1998, 2004; Ottvall m.fl. 2009). Under de senaste åren har inventeringarna kompletterats med en rad undersökningar rörande bland annat häckningsframgång hos utvalda vadarfåglar, predationstryck, evertebratförekomst och vegetationstillväxt (Cronert 2014, Gunnarsson 2015, Ström Eriksson & Ottvall 2015, Ström Eriksson m.fl. 2017; se även Cronert m.fl. 1980). Inventeringarna och undersökningarna syftar till att följa förändringar i strandängsfåglarnas förekomst och påverkan från olika biologiska faktorer i närmiljön. Större inventeringsinsatser av Vattenrikets strandängar har i genomsnitt gjorts vart femte år sedan 1997 (Ström Eriksson m.fl. 2017).

Med start 1997 inleddes årliga inventeringar av den häckande fågelfaunan på strandängar i Vellinge kommun (Karlsson & Malmhagen 1997, Ullman 2022). I Vellinge hade det då genomförts årliga inventeringar av vissa utvalda strandängsvadare i kommunens fågelskyddsområden sedan 1988 (Karlsson & Malmhagen 1997). Alla större ytor med havsstrandängar längs västra Skånes kust har inventerats vart femte år sedan 2002 (Flodin & Grahn 2003, Flodin m.fl. 2008, Green 2016, Ottvall m.fl. 2019). Sedan 2012 har även inlandsstrandängarna längs Klingavälsån ingått i de större samordnade inventeringarna vart femte år (Green 2016). Flera av strandängsområdena längs västkusten utanför Vellinge har också inventerats årligen i perioder under 2000-talet, mest notabelt är de årliga inventeringarna av Tågarps hed-Alnarps fälad som pågått sedan 1993 i Fågelskydd Spillepengs regi.

Under 2022 gjordes åter samordnade inventeringar av häckande fåglar på strandängarna i Kristianstad Vattenrike, längs Skånes västkust samt längs Klingavälsån. Resultaten från dessa inventeringar redovisas i denna rapport. Inventeringarna 2022 utfördes av Skånes Ornitologiska Förening på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne, inom ramen för den regionala miljöövervakningen och som en del av uppföljningen av biologisk mångfald inom skyddade områden. Huvudansvarig för inventeringarna 2022 har Mattias Ullman varit med stöd av Martin Green.

Strandängsinventeringarna i Skåne ingår tillsammans med liknande inventeringar i andra län i ett gemensamt delprogram inom den regionala miljöövervakningen. Inventeringarna finansieras av Länsstyrelsen Skåne. I det gemensamma *delprogrammet Strandängsfåglar* ingår förutom Skåne län, även Västra Götalands, Hallands, Kalmar, Gotlands och Östergötlands län (se Green 2011, Ottvall m.fl. 2019). Detta innebär att inventeringarna i samtliga ingående län är samordnade i tid när det gäller större insatser (såsom när ambitionen är att inventera alla länets strandängar under ett enskilt år), när det gäller metodik (även om visst spelrum ges för variation mellan länen så länge data ändå kan utvärderas gemensamt), att alla län genomför någon form av årliga insatser så att trender med årlig upplösning kan beräknas för enskilda arter när så önskas och att alla län inventerar samma fågelarter.

Genom det gemensamma delprogrammet uppnås nära nog full täckning av de svenska havsstrandängarna, men än så länge ingår endast en mindre del av landets inlandsstrandängar. I Skåne ingår några områden inom sist nämnda kategori, de som upptar allra störst yta i länet, dvs. de inom Kristianstad Vattenrike och de längs Klingavälsån. På sikt skulle även andra inlandsområden

kunna ingå i programmet så att även en mer komplett täckning av länets inlandsstrandängar erhålls. På samma sätt finns även ytterligare områden med havsstrandängar som hittills inte ingått i delprogrammet. Det finns exempelvis ytterligare ett antal strandängar längs Nordöstra Skånes kust, utmed Öresund och i Skälderviken. På sikt skulle även ännu fler områden med havsstrandängar kunna ingå. De inventeringar som görs idag täcker hur som helst in de områden som rimligen är de rikaste när det gäller strandängsfåglar och täckningen är därför att betrakta som mycket god på regional nivå.

Bild 2: Storspoven har minskat lite eller ganska marginellt i våra tre delområden. I stora delar av Sverige har den dock minskat kraftigt. Foto: Mattias Ullman

Strandängar har generellt stora kultur- och naturvärden, bl.a. som viktiga häcknings- och rastplatser för änder och vadarfåglar. Ofta hyser strandängarna ett flertal rödlistade arter. För att skydda de stora värdena är många strandängar i Skåne naturreservat och i flera fall också så kallade *Ramsarområden*, viktiga områden enligt den internationella våtmarkskonventionen. Många strandängar är också *Natura 2000-områden* utpekade enligt Fågeldirektivet, och ingår därmed i EU:s nät av skyddade områden. Områdena som ingår i delprogrammet Strandängsfåglar ingår numera som en obligatorisk del av *Uppföljningen av Skyddade områden* (Haglund 2010). Man kan också se inventeringarna som en del i uppföljningen av miljömålen. Exempelvis skulle antalet häckande par av vadare kunna användas som ett slags indikator för hur väl man når de nationella miljökvalitetsmålen *Hav i balans, levande kust och skärgård* och *Ett rikt odlingslandskap*. En stor del av ängsarealen har också under senare år berörts av någon form av miljöersättning, avsedd att garantera att ängarna hävdas. Det är därför viktigt att regelbundet följa utvecklingen på ängarna för att kunna anpassa skötseln och rapportera om tillståndet.

Genom de inventeringar som Länsstyrelsen Skåne genomfört tillsammans med ideella ornitologer sedan slutet av 1900-talet har vi fått en god helhetsbild av tillståndet och de häckande fåglarnas trender på strandängar i Skåne under mer än två årtionden. 2022 års upprepning av dessa inventeringar är en fortsatt så gott som heltäckande uppföljning av tillståndet på strandängarna i länet.

METODER & OMRÅDEN

Ingående områden

Kristianstads Vattenrike

Tretton delområden om totalt ca 11 km^2 strandängar längs nedre Helgeån inom Kristianstads Vattenrike inventerades 2022. De inventerade områdena visas i Figur 1. Ingående områden var Vinnö ängar (även benämnt Vinne ängar i tidigare rapporter); Åby ängar; Fredriksdalsviken; Lillöområdet med Blackan, Västra Fäladen på Näsby fält, Isternäset och strandängen öster om Lillö kungsgård; Åsums ängar; Hovby ängar; Håslövs ängar; Viby äng med Rinkaby holme; Rinkaby & Horna ängar – benämns endast Rinkaby ängar vidare i rapporten; Vramsåns mynning; Köpinge ängar; Borrestads ängar; Pulken med Härnestads ängar. Detta är i stort samma områden som ingått i tidigare större inventeringar 1997, 2003, 2009, 2012 och 2017.

Skånes västkust

Längs den skånska västkusten inventerades 27 delområden täckande totalt lite drygt 21 km^2 havsstrandängar under 2022. De inventerade havsstrandängarnas läge visas i Figur 2. Ingående områden var Sandön, Rönnen, Farhult, Jonstorp-Farhult, Flygeltofta ängar-Saxåns mynning, Mellersta & Södra Lundåkrabukten, Salviken, Löddeåns mynning-Vikhög, Alnarps fälad-Tågarps hed, Bunkeflo strandängar, Dynan, Tygelsjö ängar, Gessie ängar, Eskilstorps holmar, Eskilstorps ängar, Vellinge ängar, Inre Foteviken, Lilla Hammars näs, Höllviken öster, Inre Höllviken, Knösen, Skanörs revlar, Norra Flommen, Södra Flommen, Måkläppen, Ängsnäset och Fredshög. Detta är i stort samma områden som ingått i tidigare större inventeringar 2002, 2007, 2012 och 2017. I år la vi även till lokalen Sandön i Skälderviken. Detta är en liten sandö (med beträdnadsförbud på en del av ön) där det häckar tärnor och vissa vadare.

Precis som tidigare ingår ett antal områden i sydvästligaste Skåne som inte är strandängar i egentlig mening. Dessa är Måkläppen, Eskilstorps holmar och Dynan, i samtliga fall sandöar med mer eller mindre etablerad vegetation. På samma sätt ingår även de sandrevlar som ligger utanför de egentliga ängarna vid Lundåkrabukten. Alla dessa delar har, åtminstone historiskt sett, hyst en del vadare och viktiga bestånd av måsar och tärnor och har därför inkluderats i sammanställningen precis som tidigare.

Klingavälsåområdet

Sedan 2012 inventeras även ett antal områden med inlandsängar längs Klingavälsån vart femte år. Detta gäller hela Klingavälsåns dalgång från Vombsjöns västra ängar i norr ner till Karups ängar i söder. De ingående delområdena visas i Figur 2. Ingående områden är Vombsjöns västra ängar, Norra Vombs ängar, Södra Vombs ängar, Hemmestorps mölla- N. Henriksdal och Karups ängar. Totalt en yta på lite drygt 6 km^2. Under 2012 och 2017 inventerades även Sjötorps ängar väster om Krankesjön. Detta område ingick inte i 2022 års inventering.

Fågelinventeringen

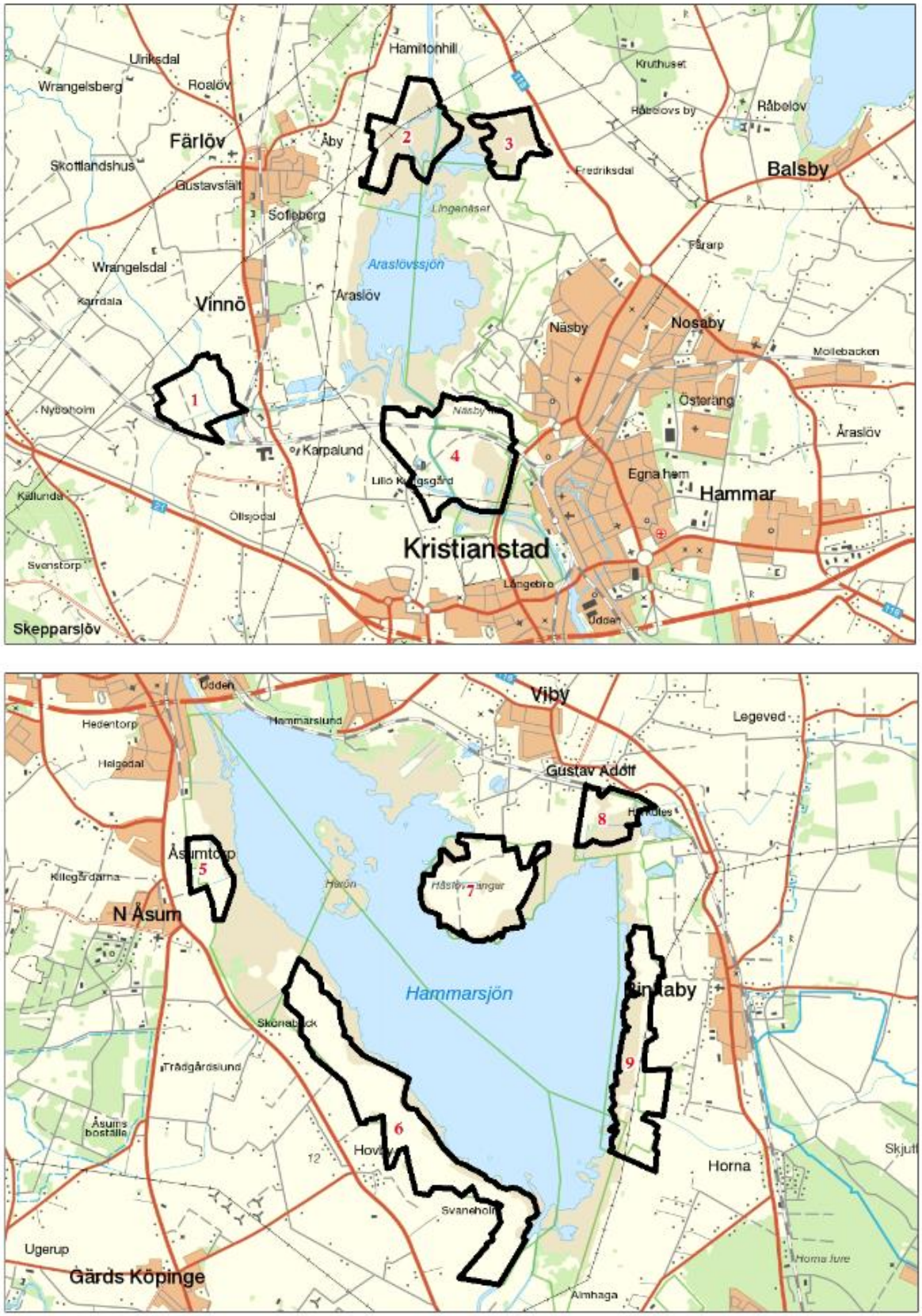
Inom det gemensamma delprogrammet inventeras samtliga vatten- och våtmarksanknutna arter i de aktuella områdena. I denna rapport redovisas dock resultaten med samma avgränsningar när det gäller arturval som användes vid de tidigare inventeringarna från 1997 och framåt (Vattenriket) och från 2002 och framåt (Västra Skåne). Detta för att långtidsjämförelser av förändringar endast är

möjliga för arter som ingått i samtliga tidigare inventeringar. Data för arter som inte ingår i denna redovisning sparas i stället för kommande analyser, då fler upprepade inventeringar gjorts även för dessa, samt för att ingå i gemensamma utvärderingar av alla inventeringar inom delprogrammet (se Ottvall m.fl. 2019). Därmed redovisas här inventeringsresultaten för några mindre talrika simänder (bläsand, stjärtand, årta, skedand och snatterand), samtliga vadararter, måsar, tärnor samt sydlig gulärla. Förekomsten av predatorer på ängarna skulle också bokföras i inventerade områden 2022, men även om rapporter har inkommit från huvuddelen av områdena så saknas ännu vissa delar och i allmänhet mer detaljerade uppgifter. Därför ges ingen särskilt detaljerad redovisning av predatorsobservationerna i denna rapport. Noterad predatorförekomst 2022 behandlas här i stället översiktligt i redovisningen av resultaten från de tre storområdena (Vattenriket, Västra Skånes havsstrandängar och inlandsängarna längs Klingavälsån). Där ingår även en kort redovisning av allmänna uppgifter om hävd och ängarnas fuktighet, även om inga mer standardiserade uppgifter om dessa variabler har samlats in.

Samma inventeringsmetod som redan använts, med mindre regionala variationer, i de flesta andra fågelinventeringar på strandängar i Sverige och vid tidigare inventeringar i Skåne användes genomgående även under 2022. Det är en förenklad variant av den så kallade revirkarteringsmetoden (Svensson 1976, Naturvårdsverket 1978), för vissa arter kompletterat med räkning av bon och par. Fördelen med metoden är att den ger ett tillfredsställande resultat även med en förhållandevis liten arbetsinsats samtidigt som den ger ett direkt mått på det absoluta antalet par i ett område. Metoden beskrivs i sin helhet i Green (2011).

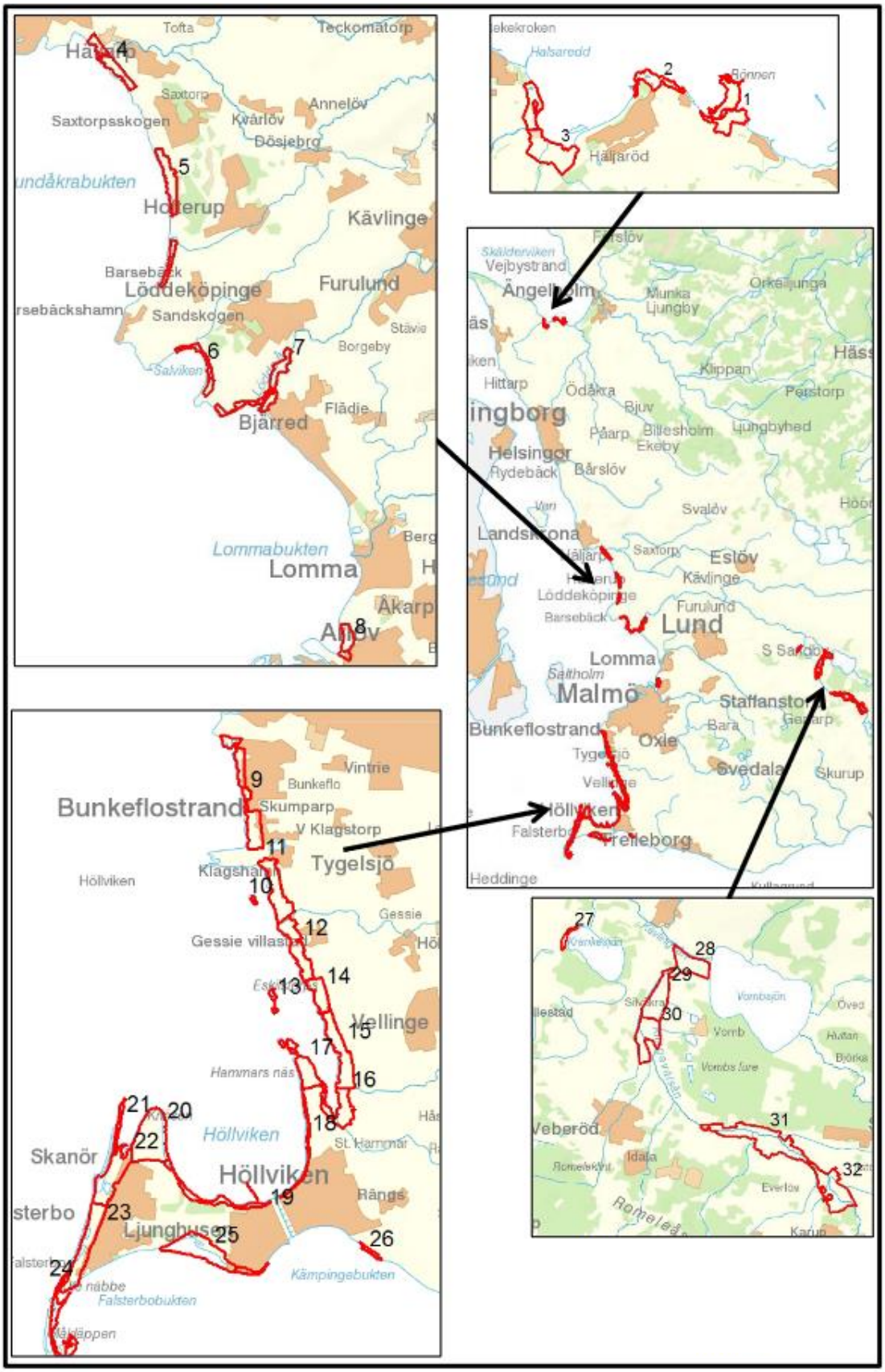
Bild 3: Mindre strandpiparen är faktiskt den enda av de elva arter vadare som ingår i denna inventering som ökat i antal på strandängar i Skåne. Torra vårar är troligen inte ett lika stort hot för denna art som för de typiska strandängsvadarna. Kanske är dess val av boplats också mindre känsligt för predation från t.ex. räv och grävling. Foto: Mattias Ullman

Figur 1. Ingående inventeringslokaler I Kristianstad Vattenrike 2022. Numreringen följer den som finns i bilaga 1.

Figur 1 forts. Ingående inventeringslokaler I Kristianstad Vattenrike 2022. Numreringen följer den som finns i bilaga 1.

Figur 2. Ingående inventeringslokaler längs den skånska västkusten samt i Klingavälsområdet. Numreringen följer den som finns i bilaga 2 och 3. Notera att område 27 (Sjötorps ängar) inte inventerades 2022. Ett nytt område tillkom under 2022, Sandön beläget sydost om område 1 (Rönnen).

I korthet innebär metoden att man besöker samtliga områden minst tre gånger under perioden 15 april till 15 juni. Vid varje besök noteras alla observationer av inventeringsarterna på en fältkarta, med olika symboler för olika beteenden, bofynd och så vidare. Flockar som utgörs av uppenbart rastande fåglar bokförs inte (det gäller alltså att skilja på t.ex. nordliga och sydliga kärrsnäppor och större strandpipare!). Vid första besöken letar man också aktivt efter ruvande fåglar (i första hand tofsvipa, men även skärfläcka och strandskata, som är ganska lätta att se på håll). Resultatet sammanställs artvis på kartor, och utvärderas efter givna regler (se längre ner). Från antalet sedda individer får man också en användbar skattning av antalet par vilket används som stöd i utvärderingen för vissa arter där revirkartering i egentlig mening fungerar mindre bra. Särskilt viktigt är detta vid täta förekomster av exempelvis rödbena. För ändernas del är det par, ensamma hanar och honor, ungkullar och flockar om två till fem hanar som ska bokföras enligt parräkningsmetoden (Naturvårdsverket 1978). För måsar och tärnor noteras bon eller fåglar som genom beteendet (främst varning) indikerar häckning.

I praktiken har det både i Skåne och i andra län blivit en relativt stor variation i inventeringens-utförande, bl. a beroende på att enskilda lokaler ingår i längre tidsserier med årliga inventeringar och/eller att specialstudier genomförts på vissa lokaler. Detta innebär att antalet besök per område inte varit detsamma för alla områden. I stället har detta varierat mellan tre och tio. I regel har tre huvudbesök genomförts vilka sedan kompletterats med extrabesök för att utreda täta förekomster, för att räkna bon av arter såsom skärfläcka och tofsvipa eller för att räkna varnande vuxna vadare som ett mått på häckningsframgång. I Vattenriket besöktes de flesta områden vid tre tillfällen 2022. Vinnö ängar, Åsums ängar, Lillöområdet (Isternäset) och Håslövs ängar besöktes vid fyra tillfällen. De extra besöken gjordes framför allt för att undersöka häckningsframgång hos rödspov (samtliga områden), tofsvipa och rödbena (Isternäset och Håslövs ängar). Strandängarna i Vellinge kommunbesöks alltid vid fyra tillfällen per säsong, så även 2022. Tågarps hed-Alnarps fälad besöktes vid tio tillfällen 2022. Alla övriga strandängsområden i västra Skåne besöktes vid tre tillfällen 2022. Detsamma gäller för inlandsstrandängarna längs Klingavälsån. Därmed besöktes varje strandängsområde i genomsnitt vid 3,3 tillfällen 2022.

Bild 4: Större strandpipare, Foteviken, Skåne i maj. Arten har generellt minskat på strandängarna i västra Skåne. Foto: Mattias Ullman

Denna heterogenitet i inventeringsinsats fanns även under tidigare års inventeringar. Detta innebär att metod och därmed resultaten ej är strikt jämförbara mellan områden (antalet besök varierar mellan områden), men att det inom områden är samma metod som använts under samtliga inventeringsår (antalet besök varierar inte på samma sätt mellan år inom områden). Detta innebär att resultaten är jämförbara inom varje område mellan åren, vilket är inventeringens huvudsyfte. Däremot ska man vara mer försiktig med att göra direkta och alltför detaljerade jämförelser av fågeltätheter mellan områden då de resultaten i alla fall till viss del påverkas av hur många besök som görs.

Vissa skillnader finns även mellan Vattenriket och inventeringsområdena i västra Skåne vid utvärdering av antalet revir. Även detta innebär att resultaten ej är strikt jämförbara när det gäller fågeltätheter mellan Vattenriket och de andra inventerade delarna. Däremot spelar detta ingen som helst roll när det gäller att följa förändringar eftersom det alltid har utvärderats på samma sätt inom varje enskilt storområde.

Byte av inventerare mellan inventeringar kommer dock att ha en viss betydelse genom att olika inventerare gör olika bedömningar. Detta är mer besvärande för jämförelser mellan år. Vi har en del sådana områden där vi misstänker att en del av funna skillnader beror på skilda bedömningar mellan olika inventerare. Vi kommenterar de fall där detta är aktuellt längre fram.

Vid utvärderingen har följt följande kriterier använts:

Änder – Vattenriket: I enighet med tidigare inventeringar har antalet hanar (med eller utan hona) räknats, dvs. det maximala antalet hanar under häckningstid anger antalet par på lokalen, förutsatt att de inte bedömts som rastande fåglar. Detta ger dock en förenklad och i viss mån felaktig bild då det uppenbart finns hanar som söker sig till uppsamlingsplatser för födosök vid våtmarker som t.ex. Håslövs ängar, Pulken och Isternäset när parningen är genomförd. Därför har uppenbart rastande fåglar/flockar och en del smärre flockar med hanar under senare delen av inventeringsperioden inte medräknats i antalet häckande par. Kring Rinkaby ängar har några nya mindre våtmarker anlagts under senare år. Detta har troligen gjort att lite fler änder valt att göra häckningsförsök där.

Bild 5: Skedanden har minskat något i Vattenriket under aktuell period, men däremot ökat längs Klingavälsån. Foto: Mattias Ullman

Änder – Västra Skåne: Observationer av par, ensamma hanar eller honor gjorda under främst det andra besöket (mitten av maj) har ansetts som häckande par. Observationer gjorda enbart under det första besöket i april ett skulle mycket väl kunna utgöras av fåglar på flyttning och har därför inte tagits med. På samma sätt kan observationer av hanar gjorda enbart under det tredje besöket i slutet av maj-början av juni utgöras av fåglar som redan lämnat häckningsplatsen. Observationer gjorda enbart under period ett eller tre har därför inte ansetts som grund för att bedöma förekomst av häckande par.

Bläsand – generellt: Vi gör bedömningen att samtliga noterade fåglar från strandängsinventeringarna 2022 rör rastande eller översomrande fåglar, vilka uppträder i varierande omfattning runt om i Skåne, då inga högre häckningsindicier noterats detta år.

Strandskata och tofsvipa – Vattenriket: Strandskator födosöker gärna på strandängarna och kan vara svårbedömda. Inga observationer tydde dock på annat än att de sannolikt hade bona på närliggande åkermark.

För tofsvipa utgår bedömningen av antalet par dels från det maximala antalet individer (delat på två) i respektive område, dels från revirkarteringen. I slutet av april bör flertalet individer noterade på en lokal ingå i den aktuella populationen. Även smärre flockar som noterats på strandängarna bör då vara häckande fåglar som misslyckats under ett tidigt skede. Dessa flockar har inräknats i antalet par (tio individer ger fem par).

Skärfläcka och tofsvipa – Västskåne: Utvärderingen baseras på funna bon (i regel ruvande fåglar sedda på avstånd), kullar och/eller varnande adulta fåglar. Som regel innebär detta att siffran som presenteras motsvarar maxantalet funna bon vid ett enskilt tillfälle eller det maximala antalet sedda ungkullar och varnande föräldrar vi ett enskilt tillfälle. Vid tidigare inventeringar har tofsvipor med bon på åkermark intill strandängarna räknats som hörande till ängarna. Vi misstänker att så inte har gjorts 2022 för flera lokaler.

Strandskata, större strandpipare, storspov – Västskåne: Regelrätt revirkartering, där två observationer krävs för att anses som att det finns ett revir av arten i fråga. I många fall har detta kompletterats med boräkning (många gånger på avstånd sedda ruvande fåglar). Fynd av bo, ungar eller kraftigt varnande par vid ett inventeringstillfälle har också räknats som par. Vid tidigare inventeringar har par med bon på åkermark intill strandängarna räknats som hörande till ängarna. Vi misstänker att så inte har gjorts 2022 på flera lokaler.

Mindre strandpipare – Vattenriket: De mindre strandpiparna söker gärna föda på strandängarna och häckar ofta på närliggande mark, t ex den nedlagda soptippen vid Härlöv (ses ofta på Isternäset). Om spelande fåglar, eller högre häckningskriterier, noterats på ängarna har detta räknats som revir.

Storspov – Vattenriket: Antalet permanenta revir har bedömts utifrån upprepade observationer av spelande hanar och även andelen honor har vägts in i bedömningen. För jämförelser har maximalt antal spelande hanar räknats in i reviren. Många par häckar på närliggande åkermark men hanarna spelar regelbundet på strandängarna och troligen har förekomsten av närliggande strandäng betydelse för antalet häckade par på åkermark. Därför anses paren på närliggande åkermark ha anknytning till strandängarna och räknas med i resultaten.

Rödspov – Vattenriket: Totala antalet hanar observerade under minst två besök har använts för att räkna maximalt antal revir. Antalet egentliga par, baserat på honor på lokalerna, presenteras även. Hänsyn har även tagits till riktade simultanräkningar vid jämförelser med tidigare säsonger. Under en period var det ett mycket stort överskott av hanar vilket troligen medförde att antal revir överskattades. Detta hanöverskott har nu gått tillbaka.

Sydlig kärrsnäppa och brushane – Vattenriket: I förekommande fall (brushane under 2022, inga kärrsnäppor sågs inom området 2022) där fåglar iakttagits under inventeringen utan tecken som tyder på häckning, presenteras antalen i arttexten.

Sydlig kärrsnäppa – Västskåne: Samtliga lokaler med kärrsnäppor har förvisso specialstuderats, men antalet par som använts för trendberäkningar över längre tid är de som registrerats inom de ordinarie besöken inom Falsterbo fågelstations årliga inventeringar och som utvärderats inom den regelrätta revirkarteringen.

Enkelbeckasin – Vattenriket: Antalet spelande individer har räknats och bedömts som revir. Här har fåglarna följts för att avgöra inom vilka delområden de sannolikt haft sitt huvudsakliga revir. Hänsyn har även tagits till simultana observationer under hög spelaktivitet. Antalen är troligtvis underskattade då spelaktiviteten i regel är högre under sena kvällar. Beckasinerna spelar dock även dagtid, även under dagar med frisk vind, men till synes i mer oregelbundna perioder.

Rödbena – Vattenriket: Här har stor vikt lagts vid revirkarteringen med simultana observationer av fåglar. Eftersom rödbenorna är mycket rörliga på ängarna har individer följts i så stor utsträckning som möjligt för att avgöra vilka flygturer som rört födosöksutflykter eller spel med anknytning till specifikt område för revirhävdande. Hänsyn har även tagits till varnande fåglar, bofynd och ungkullar.

Rödbena – Västskåne: Vid glesa förekomster regelrätt revirkartering där två observationer krävs för att anse att det finns ett revir av arten i fråga, vid täta förekomster baseras utvärderingen på totalantalet adulter sedda under andra eller tredje besöket. Fynd av bo, ungar eller kraftigt varnande par vid ett inventeringstillfälle har också räknats som par.

Måsar och tärnor: Boräkning (ruvande fåglar) eller observationer av kraftigt varnande fåglar skilda från noterade bon.

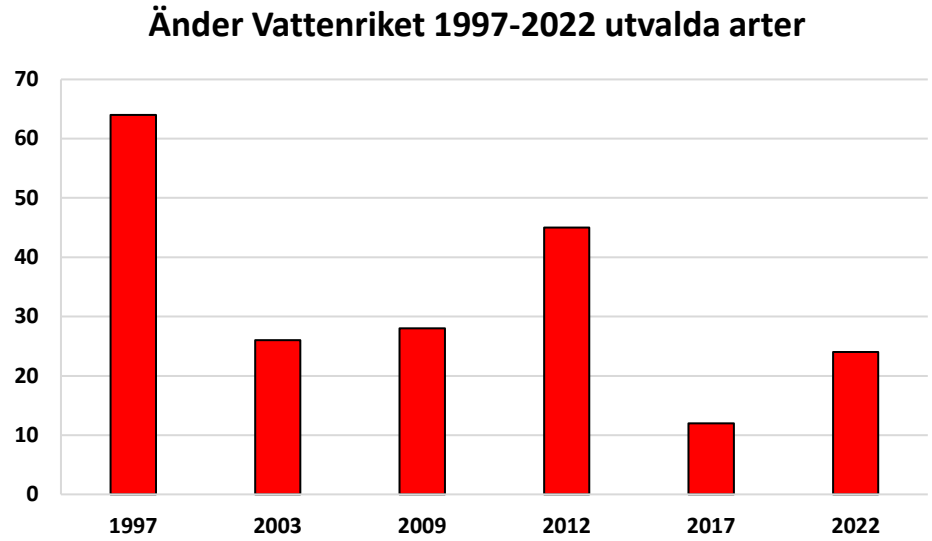
Sydlig gulärla: Regelrätt revirkartering där två observationer krävs för att anse att det finns ett revir av arten i fråga. Fynd av bo, ungar eller kraftigt varnande par vid ett inventeringstillfälle har också räknats som par. Här är det aningen oklart i vilken mån som fåglar precis på gränsen till ängarna, med delar av reviren även på intilliggande åkermark har räknats med på en del lokaler 2022.

RESULTAT & DISKUSSION

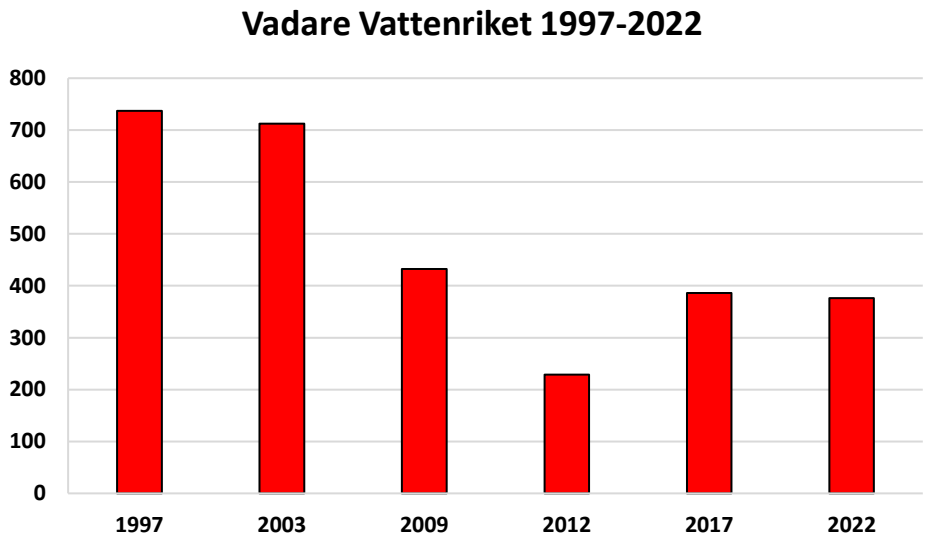
Kristianstads Vattenrike - allmänt

Strandängsinventeringarna i Vattenriket 2022 resulterade i totalt 24 par änder av tre utvalda arter, 377 par vadare av åtta arter samt 174 par sydliga gulärlor. Inga måsar eller tärnor noterades göra häckningsförsök på Vattenrikets ängsmarker. De samlade resultaten från 2022 jämförs översiktligt i figur 3 och 4 nedan med motsvarande resultat från tidigare större inventeringar för utvalda änder och samtliga vadare. Detaljer kring de enskilda arterna följer i artgenomgången i nästa stycke. Resultaten från 2022 återfinns i detalj i bilaga 1.

Antalet par av utvalda simänder har minskat kraftigt sedan slutet av 1900-talet, även om 2022 års resultat innebar en viss uppgång från den hittills lägsta bottennivån som noterades under 2017 års inventering. Båda de två senaste inventeringarna har resulterat i klart färre par av de mer specialiserade simänderna än vad de fyra tidigare större inventeringarna gjorde.

Figur 3. Det totala antalet bedömda par av utvalda andarter på Vattenrikets strandängar 1997–2022. Arterna är snatterand, årta och skedand.

Figur 4. Det totala antalet bedömda par av vadare på Vattenrikets strandängar 1997–2022, alla arter tillsammans.

Det totala antalet vadare på Vattenrikets strandängar minskade något från den närmast föregående inventeringen men skillnaden var så liten att den egentligen kan betraktas som inom felmarginalen för den använda metoden. Med knappt 400 vadarpar totalt sett både 2017 och 2022 håller trots allt strandängsvadarna ställningarna i Vattenriket någorlunda väl. Antalen innebär i princip en halvering av de häckande bestånden sedan de inledande större inventeringarna 1997 och 2003, men samtidigt nära en fördubbling sedan det hittills lägsta resultatet från 2012. Har antalen nu stabiliserats på en ny lägre nivå jämfört med runt millennieskiftet, innebärande en viss återhämtning sedan de riktigt usla åren när det var som allra sämst?

De rikaste delområdena 2022, både totalt sett och enskilt för änder och vadare var Håslövs ängar (totalt 152 par av utvalda arter, 101 par vadare, fem par änder), Hovby ängar (101 par totalt, 79 par vadare), Lillöområdet (74 par totalt, 51 par vadare, fem par änder) och Rinkaby ängar (74 par totalt, 31 par vadare, tio par änder).

Vattennivåerna i området våren 2022 sjönk snabbt i början av maj och området beskrivs som väldigt torrt under stora delar av maj och juni. Detta påverkade med all sannolikhet de häckande fåglarna negativt.

Hävden på ängarna i Vattenriket inför våren 2002 beskrevs av inventerarna som god (eller ”välbetat”) i fyra delområden. Dessa var Fredriksdal, Åby, Åsum och Pulken. I ett av dessa, Pulken, anges att grässvålen var ”som en golfbana” vilket antyder att betestrycket möjligen har varit väl hårt (?). I sju delområden (Vinnö, Lillö, Håslöv, Viby, Rinkaby, Vramsåns mynning och Köpinge ängar) beskrevs hävdnivån inför våren 2022 som delvis god, delvis mindre god. I några av dessa delområden fanns delar som angavs som ”obetade”. I två delområden, Hovby och Borrestad, angavs hävdsituationen som antingen obetat eller dålig och igenväxande. Betesdjur i form av nötboskap fanns ute i åtta av delområdena i mitten av maj, samt i ytterligare delområden i juni. Sammantaget ger dessa översiktliga beskrivningar en bild av att det just nu väger över åt ett något för lågt betestryck och lite för dålig hävd. I vilken mån som detta hunnit påverka antalen med häckande fåglar är oklart, men signalerna är tydliga om att detta är en faktor att hålla ögonen på. Strandängarnas kvalitet som häckningsområden för fåglar är beroende av att ängarna hävdas. Detta då med betesdjur eller slåtter eller en kombination av dessa två.

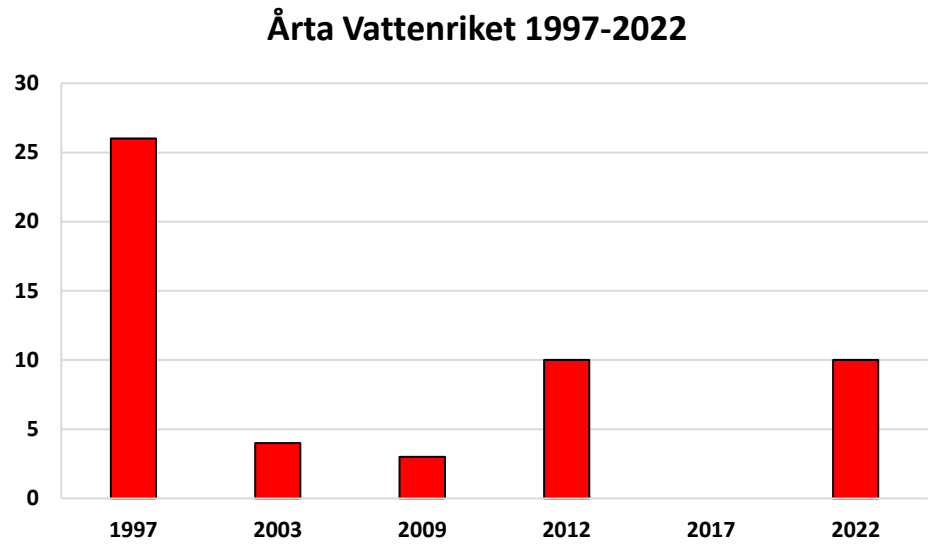
Förekomst av predatorer och möjliga predatorer bokfördes vid samtliga inventeringstillfällen. Denna metod räcker självklart inte för att ta reda på eventuell förekomst av däggdjur som oftast är nattaktiva. En räv observerades och spår av grävling noterades i två områden, vilket visar att båda dessa arter finns i området, men knappast mer än så. Fåglar som kan vara predatorer på änder, vadare och deras ägg och ungar noterades i samtliga delområden. Inte mindre än elva rovfågelarter observerades där röd glada var den talrikaste, totalt 78 individer, och den art som sågs i samtliga delområden.Brun kärrhök sågs i nästan alla delområden (tolv av 13) och med sammanlagt 74 individer. Ormvråk (13 individer i åtta delområden), havsörn (elva individer i fem delområden) och tornfalk (fem individer i fem delområden) observerades också tämligen regelbundet. Brun glada, ängshök, sparvhök, lärkfalk, stenfalk och pilgrimsfalk sågs med enstaka individer vid enstaka tillfällen. Kråkfåglarna kaja, kråka och råka förekom på strandängarna i alla eller nästan alla delområden. Sammanlagt inräknades 372 kajor, 225 kråkor och 162 råkor under inventeringarna. Skata och korp sågs mer fåtaligt i ett mindre antal av delområdena. Näst intill förvånande var kanske att korp endast noterades med tre individer i två delområden. I övrigt förekom större flockar (flera tiotals individer) av icke-häckande tranor i två delområden samtidigt som enstaka fåglar av trana, vit stork, gråhäger och ägretthäger bokfördes i flertalet delområden. Sammantaget kan vi konstatera att förekomsten av predatorer och potentiella predatorer på strandängarna i Vattenriket var hög under 2022.

Kristianstad Vattenrike – artgenomgång

Bläsand
Ingenting tyder på häckning av bläsand i år heller. Att arten ses rastande i slutet av april samt återvändande (hanar efter parningen och/eller honor efter misslyckade häckningar) i månadsskiftet maj/juni är fullt normalt.

Stjärtand
Inga observationer gjordes som tyder på att arten häckade i området 2022. Ett par noterades på Vinnö ängar i slutet av april, men dessa fåglar var säkert på flyttning norrut. Arten är mycket sällsynt som häckare i Skåne, om det ens förekommer häckningar i länet. Stjärtanden har inte heller bedömts som häckande på strandängarna i Vattenriket vid tidigare större inventeringar.

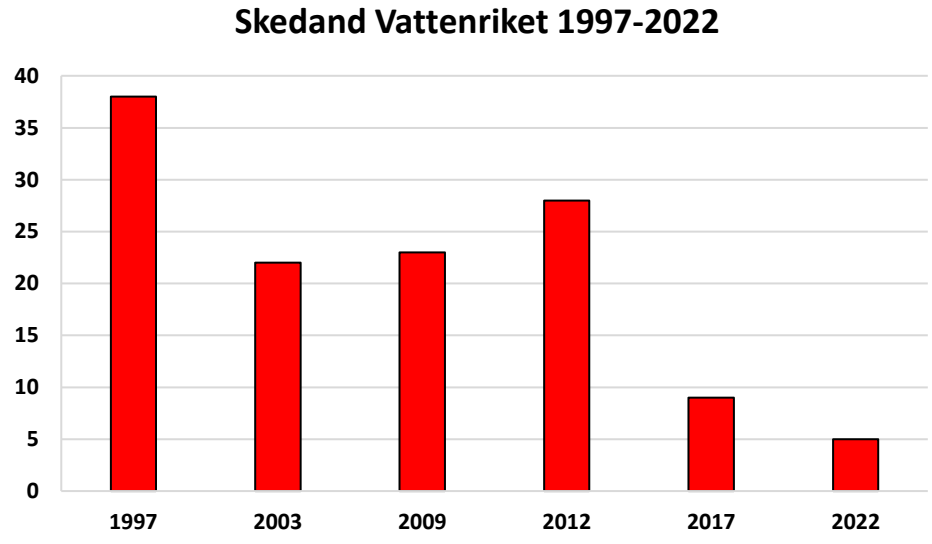
Årta
Tio par av årta bedömdes för Vattenrikets ängar 2022. Summan är en klar ökning jämfört med 2017 då inga par alls bedömdes häcka, men det ska också nämnas att antalen av årta ofta har en tendens att svänga snabbt både uppåt och nedåt vilket ses tydligt i variationen mellan de olika inventeringsåren. 2022 års antal var klart lägre än de 26 par som bokfördes 1997, men ändå en tangering av den tidigare toppnoteringen från 2000-talet. Lokalerna där häckningsförsök gjordes under året var Rinkaby (7), Håslövs ängar (1) och Viby ängar (1). En möjlig lokal förklaring till ökade antal årtor jämfört med senaste inventeringen 2017 kan vara att nyanlagda våtmarker på Rinkaby ängar gjort det området mer attraktivt.

Figur 5. Det bedömda antalet par av årta på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Skedand

Endast fem par bedömdes försöka sig på häckning 2022 och de fanns vid Håslöv (3) samt Lillöområdet (1), och Rinkaby (1). Detta är det lägsta antalet bedömda par skedänder under någon av de stora inventeringarna och mönstret sedan 1997 är klart och tydligt minskande. Vid Pulken sågs hela 85 skedänder under aprilbesöket. Vid de två övriga besöken sågs dock arten inte alls och den bedöms därför inte heller som häckande på lokalen. Vid isternäset sågs förutom paret ytterligare 36 individer som bedömdes som rastande och vid Rinkaby sågs 14 skedänder i april, men bara ett par bedömdes häcka i området. Kan en del av den funna minskningen bero på att bedömningarna av antalet par som försöker häcka har förändrats över tid?

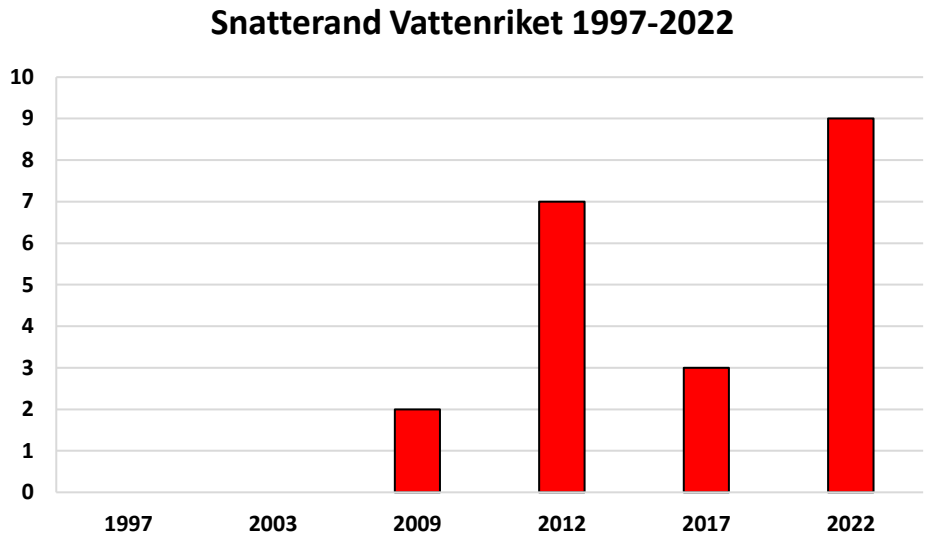

Figur 6. Det bedömda antalet par av skedand på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Snatterand

Totalt nio par bedömdes som häckande under året och det är det högsta registrerade antalet hittills, tre gånger fler än vid den senaste inventeringen 2017. Lokalerna var Lillöområdet (4), Rinkaby (2),

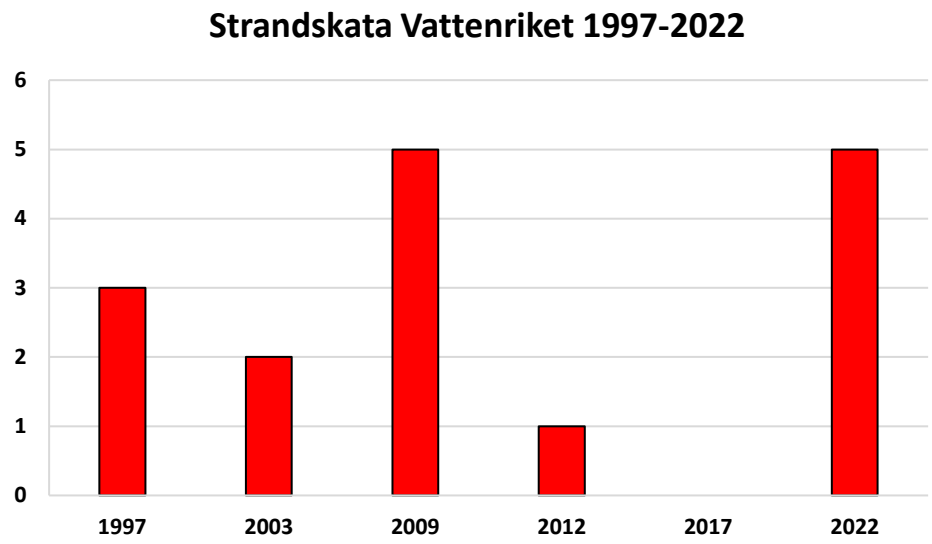
samt Pulken, Vinnö och Åby ängar med vardera 1 par. På flera lokaler sågs åtminstone det dubbla antalet fåglar vid april-besöket, men de flesta bedömdes som rastande då antalen var tydligt lägre i maj. Snatteranden är den enda av de här utvalda änderna som har en tydlig ökning i området. I det här fallet är det högst troligt en del av kraftiga ökningen i hela södra Sverige de senaste 20 åren.

Figur 7. Det bedömda antalet par av snatterand på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Strandskata

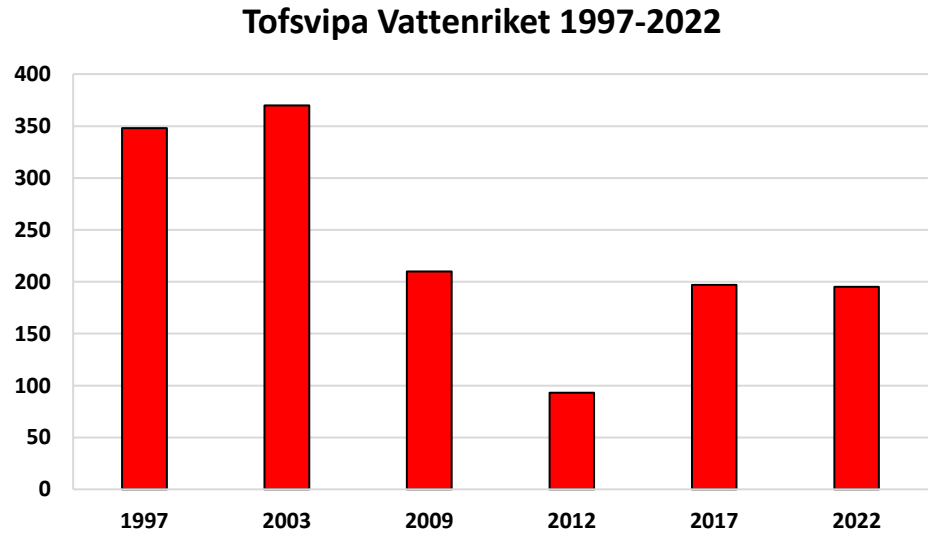
Totalt fem par observerades 2022. Isternäset höll två par och Håslöv, Hovby och Vinnö noterades med vardera ett par. Både vid Lillöområdet och vid Hovby ängar sågs fler individer som antingen bedömdes som icke-häckare eller kommande från områden runt om. Det förefaller som det genom åren gjorts lite olika bedömningar av om strandskatorna hör till ängarna eller inte. Därmed svårt att med någon säkerhet yttra sig om utvecklingen i Vattenriket. Idealt vore om eventuella par med bon både på ängar och intilliggande åkrar bokfördes så att områdets totala bestånd kan följas. Bona läggs ofta på åkermark även om ängarna används för födosök. Därmed är båda miljöerna av vikt att följa och bör ingå i de resultat som samlas in. En framtida djupdykning i de data som finns kanske ger möjligheter till att få fram något mer intressant. I vilket fall bör framtida inventeringar omfatta både ängsmark och intilliggande åker.

Figur 8. Det bedömda antalet par av strandskata på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

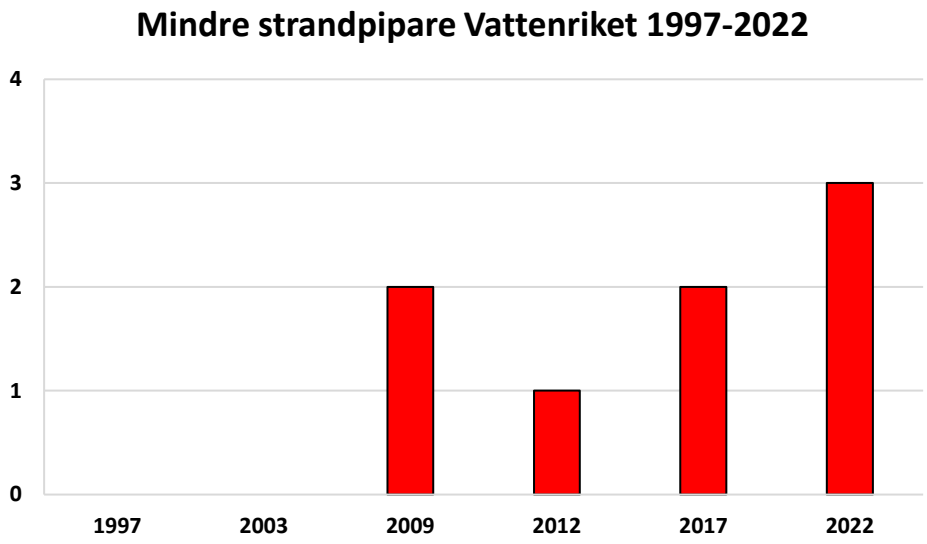
Tofsvipa

Totalt 195 par 2022, ett i princip oförändrat antal sedan den förra stora inventeringen 2017. Här använder vi medelvärdet för de framtagna max och min-antalen som inventerarna tagit fram för Vattenriket. Lokaler med högst antal var Håslöv (45), Hovby (41) och Lillöområdet (33). Från flera lokaler anges att relativt många fåglar försvann (gav upp eller sökte sig till fuktigare områden) under den svåra torkan i första halvan av maj. Samtliga lokaler utom Köpinge ängar bedömdes ha häckande vipor i år. Åtminstone vid Vinnö, Lillöområdet, Åsum och Viby sågs ungar av tofsvipa. Antalet säkra par är i nivå med 2017, medan antalet ensamma fåglar eller möjliga par var lite lägre. Efter omfattande restaureringsarbeten i området under 1990-talet ökade viporna ganska snabbt, för att sen minska en bit in på 2000-talet. En bottennotering nåddes vid inventeringen 2012, men i övrigt syns ganska stabila antal 2009–2022. På andra strandängar i Skåne och södra Sverige har arten minskat tydligt de senaste 50 åren, extra kraftigt under 2000-talet. Även för tofsvipan vore det önskvärt med samlade inventeringar av ängsmarkerna samt intilliggande åkermark då dessa miljöer hör ihop genom fåglarnas födosök oavsett var själva bona placeras.

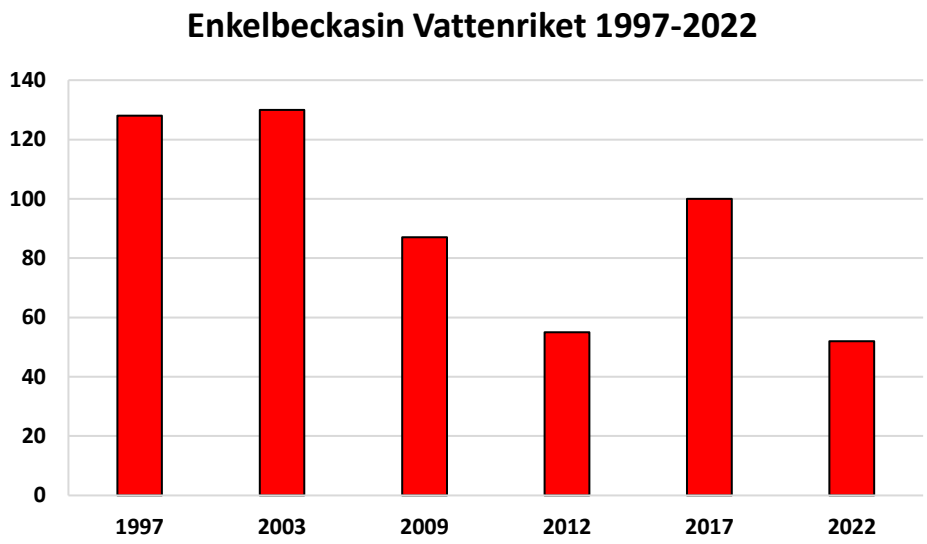
Figur 9. Det bedömda antalet par av tofsvipa på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Mindre strandpipare
Arten fanns 2022 med vardera ett par vid Håslöv, Lillöområdet och Pulken. Vid Vinnö ängar, Lillöområdet och Viby ängar sågs ytterligare fem individer som inte bedömdes häcka eller endast sågs vid aprilbesöket. Arten är fåtalig på ängarna men har till synes ökat i antal under 2000-talet. Är detta en verklig ökning eller är det endast olika bedömningar som ligger bakom denna bild av läget?

Figur 10. Det bedömda antalet par av mindre strandpipare på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

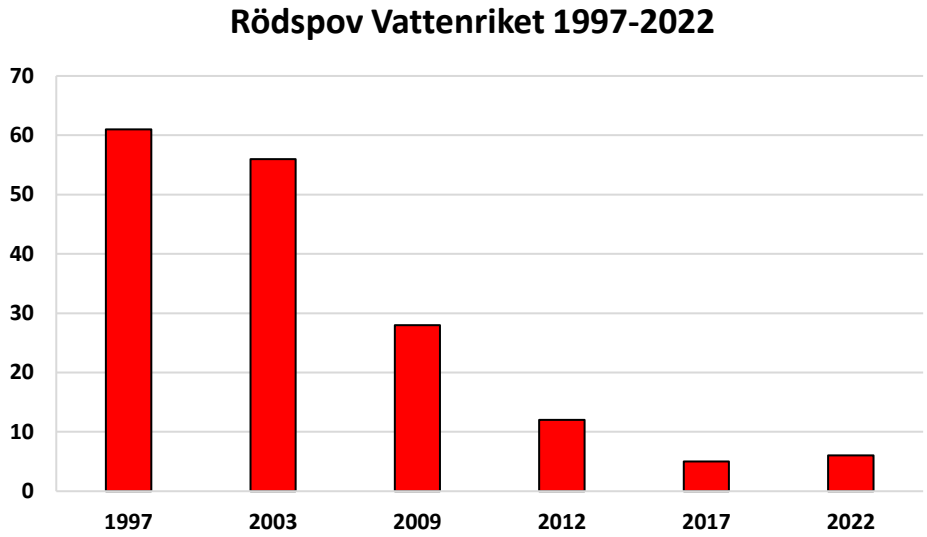
Enkelbeckasin
Enkelbeckasinen är svårinventerad och de mest representativa resultaten får man förmodligen fram genom kvällsinventeringar, vilket inte har genomförts här. Om syftet är att följa förändringar och inte absoluta antal fungerar dock även inventeringar under andra delar av dygnet så länge man inventerar och utvärderar på samma sätt varje gång. 2022 uppskattades antalet revir endast till 52 och det är tyvärr en halvering av de 105 som noterades senast det begav sig, 2017. Lokaler med flest revir var Håslöv (16), Hovby ängar (11) och Fredriksdalsviken (8). Arten bedömdes som häckande vid ytterligare sex lokaler: Pulken, Viby, Rinkaby, Vramsån, Åby och Åsums ängar, men vid alla dessa noterades endast ett-fyra revir per lokal. Vid (tidigare pålitliga) lokalen Isternäset, Lillöområdet noterades faktiskt inte en enda spelande fågel under de fyra besöken. Trots sex sedda fåglar vid Isternäset i april, bedömdes arten inte försöka häcka där i år. Det bedömda antalet revir 2022 är det lägsta i serien av större inventeringar, t o m lägre än resultatet från det genomgående usla vadaråret 2012. Även om de årliga antalen varierar finns en tydligt negativ trend i materialet under 2000-talet. Varför enkelbeckasinen minskat så kraftigt i området är osäkert, men det kan delvis bero på igenväxning och tidig uttorkning av ängarna.

Figur 11. Det bedömda antalet par av enkelbeckasin på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Rödspov

Rödspoven bedömdes 2022 endast som häckande på två lokaler. Totalt sex par, varav fyra vid Håslöv och två vid Isternäset, Lillöområdet. Ensamma hanar sågs också vid Håslöv och Viby ängar och detta innebär totalt sju-åtta hanar och sex honor i Vattenriket detta år. Jämfört med inventeringen 2017 är detta faktiskt ett par (en hona) fler, men däremot bokfördes färre hanar 2022. Utanför Öland har arten minskat mycket kraftigt i Sverige under 2000-talet. Efter lång tids minskning fördubblades antalet häckande rödspovar på Öland 2008–2018 och därefter har det öländska beståndet stannat kvar på den nya högre nivån.

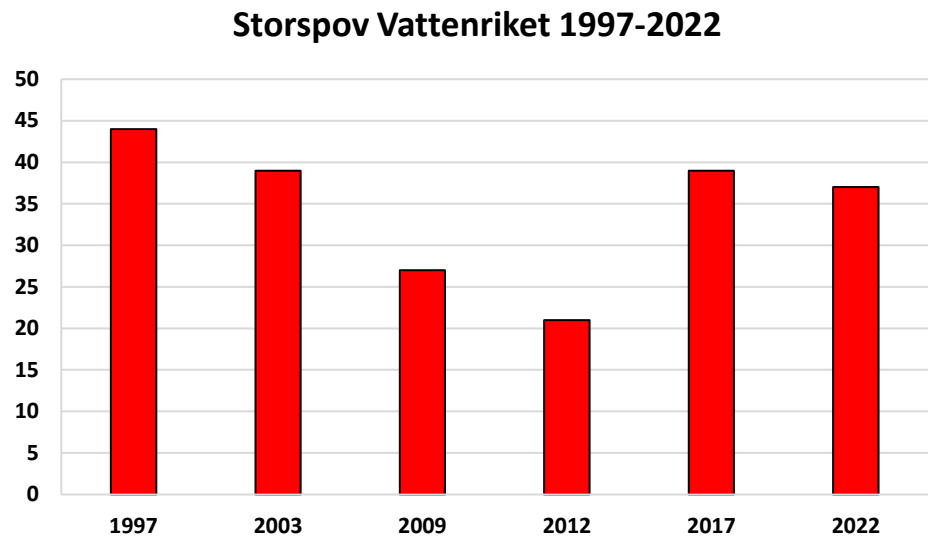

Figur 12. Det bedömda antalet par av rödspov på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Storspov

Totalt 37 par under 2022. Lokal med högst antal var Hovby ängar där 14 par bedöms som häckande, dock med brasklappen att några fåglar kanske egentligen häckade på åkermarken ovanför strandängen och det egentliga inventeringsområdet. Vid Rinkaby noterades också höga åtta par.

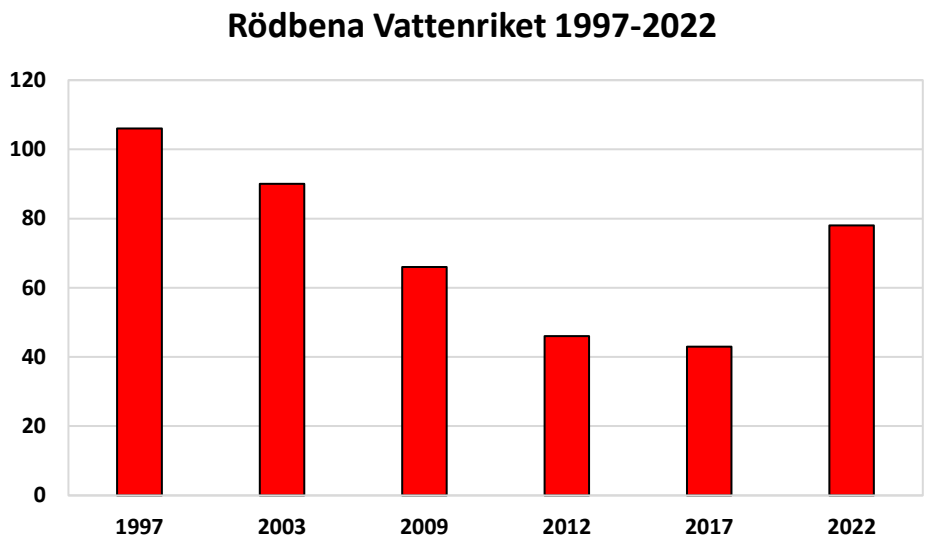
Håslöv (4), Lillöområdet (3) och Vinnö ängar (3) uppvisade också ganska bra antal under våren. Borrestad, Fredriksdalsviken, Köpinge och Vramsåns höll ett par vardera. På de två lokaler med högst antal, Hovby och Rinkaby har vardera ytterligare en hane noterats utöver antalet uppsatta säkra par. På några lokaler har en spelande hane i stället bedömts som ett par. Antalet par i år ligger nära antalet för 2017 och de är faktiskt också bara lite lägre än under slutet av 1990-talet. Annars har arten minskat snabbt på många håll i södra Sverige under lång tid. Förändrade metoder inom jordbruket, minskad mängd lämplig livsmiljö och högt predationstryck på ägg och ungar är anledningarna bakom den generella nedgången. Att storspovarna klarar sig så bra i Vattenriket är glädjande och nästan lite förvånande. Här är ännu en art där storspovar både på själva ängarna och på intilliggande åkermark borde inventeras samtidigt, då båda miljöerna är viktiga för det lokala beståndet.

Figur 13. Det bedömda antalet par av storspov på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Rödbena

78 par totalt 2022. Håslöv (30), Hovby (12), Rinkaby (8) Vinnö ängar (6) var lokalerna med flest fåglar. Rödbenan noterades 2022 som häckande på samtliga lokaler utom nästan helt igenväxta/ohävdade Borrestads ängar. Vid Håslövs ängar noterades hela 61 individer vid aprilbesöket och antalet par (30) är satt utifrån denna siffra. I samband med torkan i maj tycktes antalen minska. Vid Rinkaby noterades fem varnande adulta vid juni-besöket och detta var enda lokalen med något högre observerat häckningskriterium. Totalsumman på 78 par är en klar ökning jämfört med både 2012 och 2017, men dock inte så hög som vid inventeringarna som gjordes för 20 år sedan i samma område. Den genomgående minskningen 1997–2017 förefaller hur som helst bruten för stunden. Rödbena tycks vara en av strandängsvadarna som klarat sig bäst under de senaste tio åren, åtminstone i vissa delar av Skåne. I Vellinge kommun sydvästligaste Skåne, där mer specifika bo-inventeringar gjorts under tio år, har dock inte rödbenan högre kläckningsframgång än tofsvipan. Att beståndet i delar av Skåne ändå är någorlunda stabilt skulle t.ex. kunna tyda på invandring från andra områden, där det går bättre för arten, men det kan förstås också bero på klart högre överlevnad hos de ungar som kläcks jämfört med exempelvis tofsvipa.

Figur 14. Det bedömda antalet par av rödbena på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Sydlig kärrsnäppa

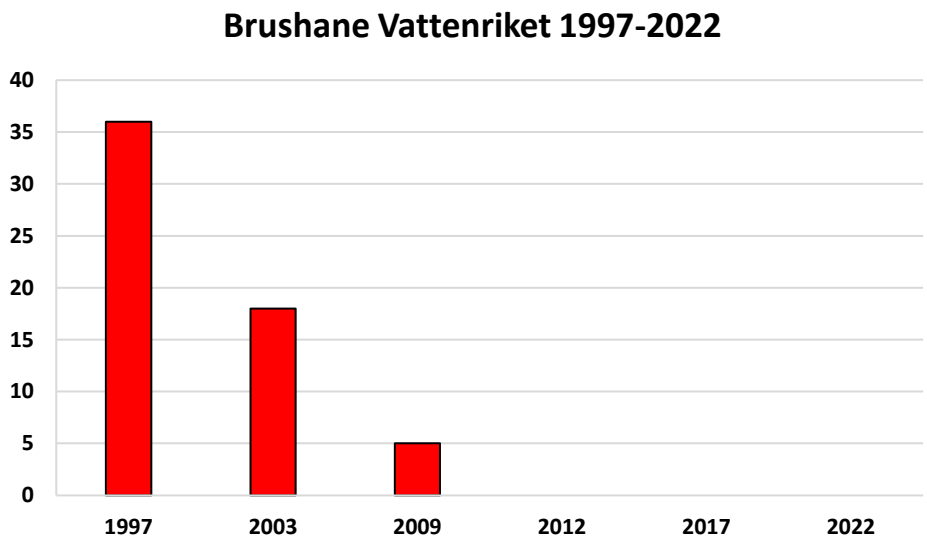
Inga observationer alls under våren 2022 tyvärr. Vid närbelägna Äspet sågs en ungfågel i början på juli, men den härstammar med all rimlig säkerhet från en öländsk häckning. Senast sydlig kärrsnäppa förekom i Vattenriket var 2009. I nuläget tyder tyvärr ingenting på att den kommer tillbaka inom de närmaste åren.

Figur 15. Det bedömda antalet par av sydlig kärrsnäppa på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Brushane

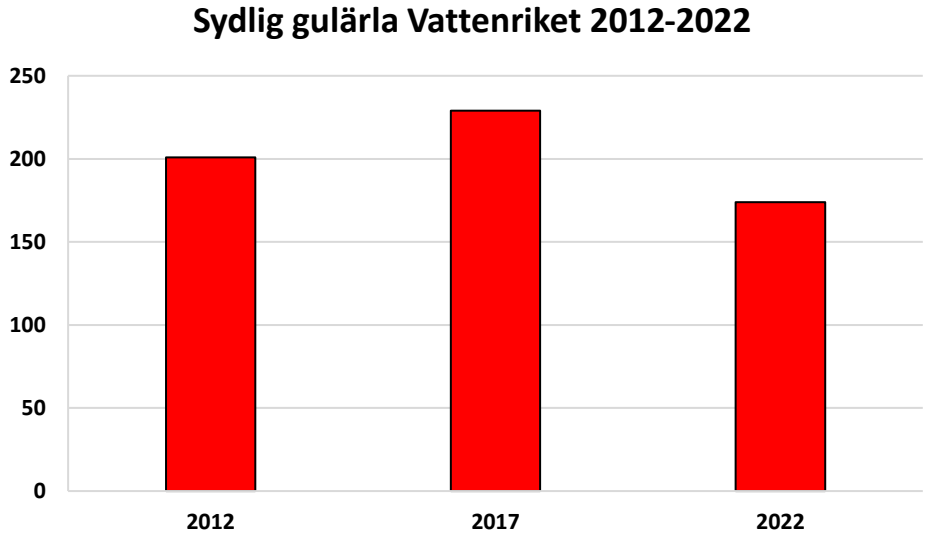
Fåglar som troligen var på nordsträck sågs enligt följande: Sex individer Vinnö i april, två hanar Isternäset juni, åtta fåglar i april och en i juni Håslöv, 16 individer Viby i maj, åtta Hovby i april och fyra Pulken i april. Arten bedöms inte som häckande eller troligen häckande i Vattenriket under 2022 års inventering. Inte heller brushane bedöms ha försökt häcka i Vattenriket sedan 2009.

Figur 16. Det bedömda antalet par av brushane på Vattenrikets strandängar 1997–2022.

Sydlig gulärla

Sydliga gulärlor har bara inventerats i Vattenriket sedan 2012. Totalt noterades 174 revir i området under 2022. Lokaler med högst antal var Håslöv (46), Rinkaby (33), Hovby (22), Lillöområdet (18). Likt förra inventeringen 2017 är antalet par bedömt utifrån antalet sedda hanar och dessa var alltså nästan 25 % färre i år. Framför allt på Hovby ängar har gulärlorna minskat tydligt. Att gulärlan minskat på strandängar i Sverige är känt sedan lång tid tillbaka. Numera häckar den sydliga gulärlan framför allt på åkermark, särskilt i fält med raps och sockerbetor men även i stråsäd när det i denna finns stora öppna traktorspår med lägre eller rent av ingen vegetation. I åkermiljön har den sydliga gulärlan ökat kraftigt under 2000-talet.

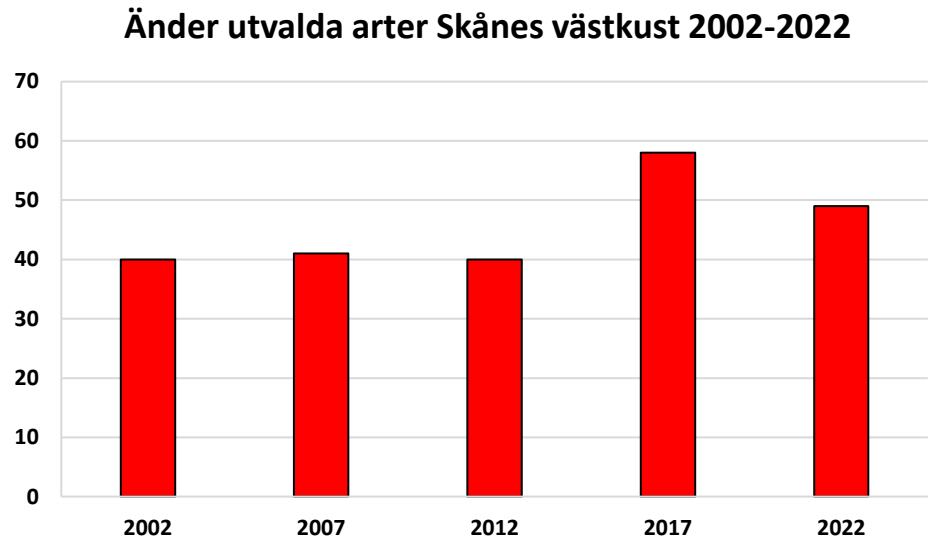

Figur 17. Det bedömda antalet par av sydlig gulärla på Vattenrikets strandängar 2012–2022.

Havsstrandängar i Västra Skåne – allmänt

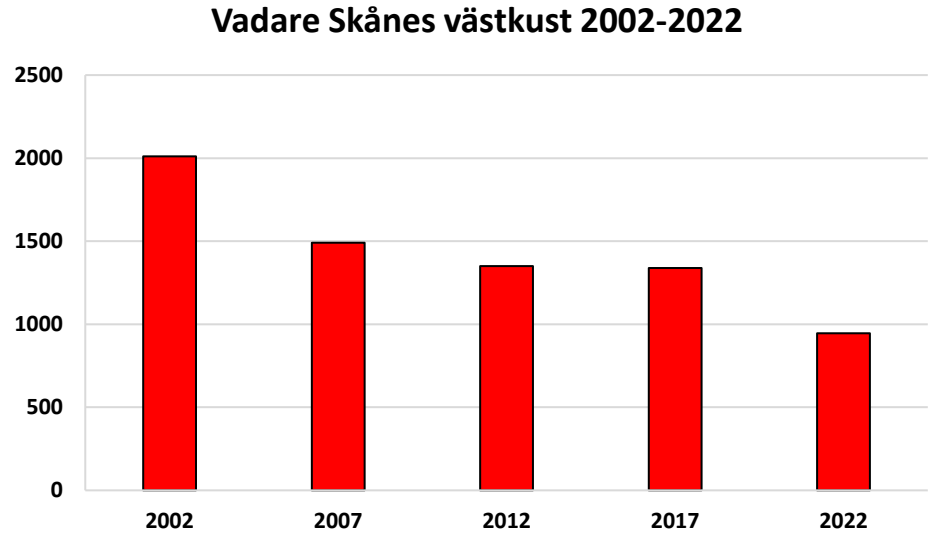
På de skånska havsstrandängarna i väster noterades under 2022 totalt 2515 par av 19 olika arter inom aktuellt arturval. Dessa fördelades på 49 par änder av tre utvalda arter, 945 par vadare av åtta

arter, 883 par måsar av två arter, 610 par tärnor av fem arter samt 28 par sydlig gulärla. I Fig. 18–24 nedan jämförs de samlade resultaten från 2022 med motsvarande från tidigare större inventeringar för utvalda änder och samtliga vadare, måsar och tärnor under perioden 2002–2022. Detaljer kring de enskilda arterna följer i artgenomgången i nästa stycke. Fullständig redovisning av resultaten från 2022 återfinns i Bilaga 2.

Figur 18. Det totala antalet bedömda par av utvalda andarter på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022. Arterna är bläsand, snatterand, stjärtand, årta och skedand.

Det samlade antalet änder av utvalda arter har varit relativt stabilt med en liten dragning åt det positiva hållet vid de senaste två inventeringarna. Från 2017 till 2022 bokfördes en viss nedgång av det totala antalet par av utvalda simänder.

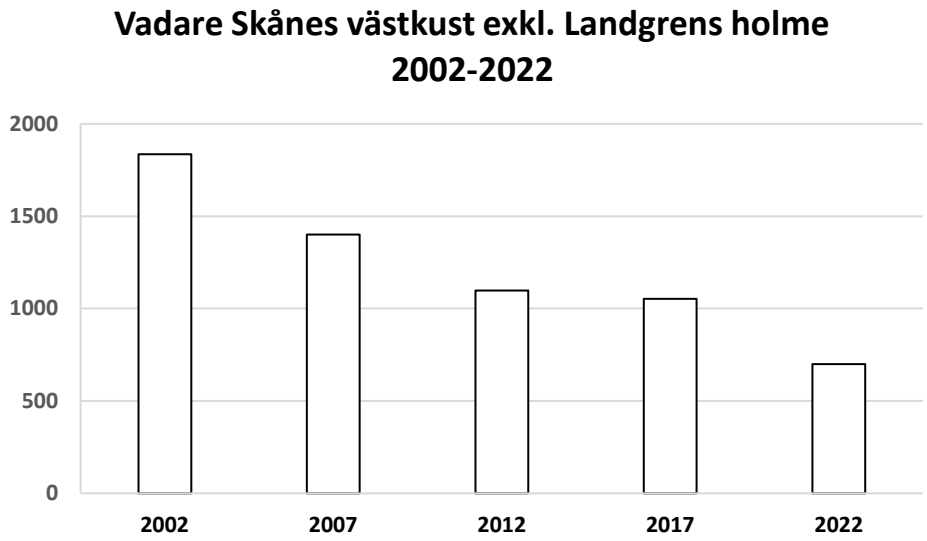

Figur 19. Det totala antalet bedömda par av vadare på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

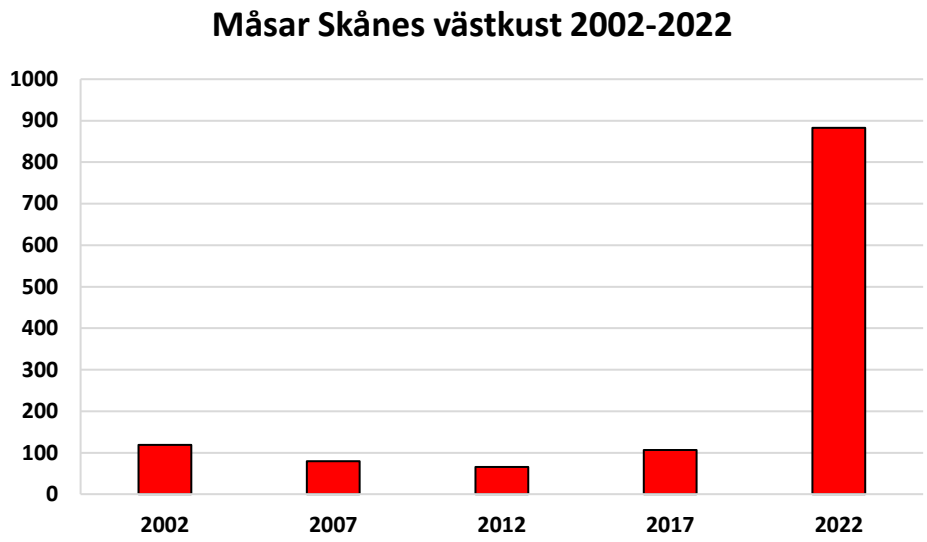
Efter relativt oförändrade antal med vadare på havsstrandängarna längs Västkusten mellan 2012 och 2017, bokfördes en rejäl minskning från 2017 till 2022. Det totala antalet bedömda häckande vadare längs den skånska Västkusten har nu minskat med 53 %, dvs. mer än en halvering, under 2000-talet.

För första gången under de större samlade inventeringarna understeg det bedömda antalet vadarpar på Västkustens strandängar 1000 par, då sammanlagt 945 par bokfördes 2022.

Om vi exkluderar de vadare som häckar på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör, ser det allmänna mönstret ut på samma sätt. Minskningen blir i det fallet dock ännu kraftigare, 62 % under perioden 2002–2022 (se Fig. 20).

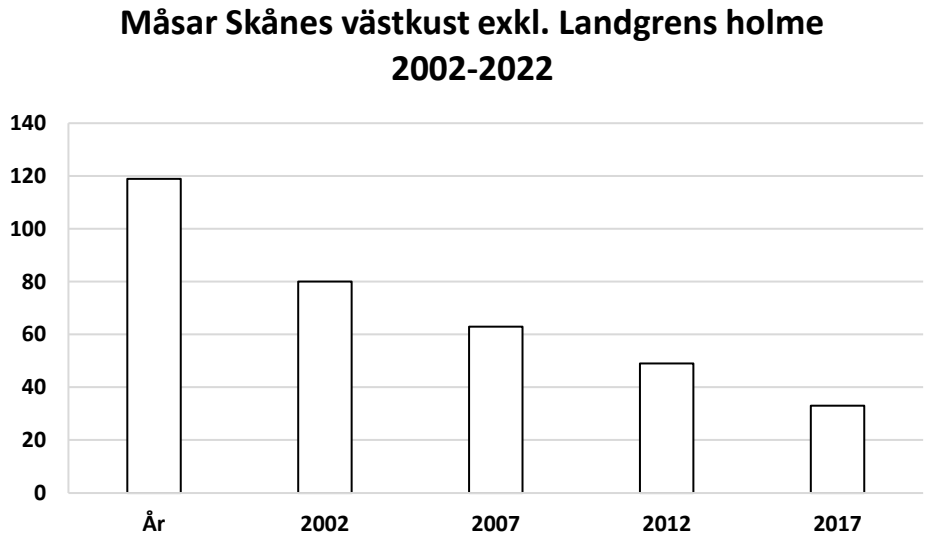
Figur 20. Det totala antalet bedömda par av vadare på strandängar längs Skånes västkust exklusive de vadare som häckar på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör 2002–2022.

Figur 21. Det totala antalet bedömda par av måsar på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

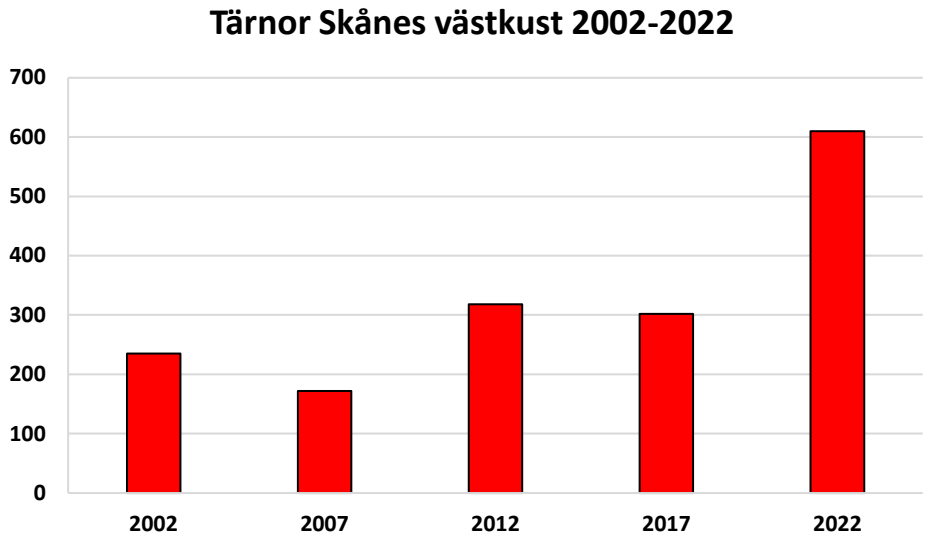
Antalet måsar hade ökat kraftigt 2022 jämfört med tidigare inventeringar. Hela denna ökning beror på etableringen av en större skrattmåskoloni på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör. Undantar vi den kolonin ses i stället en tydlig minskning av antalet häckande måsar på strandängarna längs västkusten 2002–2022 (Fig. 22). Nämnas måste också att skrattmåsarna på Landgrens holme tyvärr drabbades av fågelinfluensa under försommaren 2022, men hög dödlighet

bland både adulta fåglar och ungar. Det är med andra ord med viss oro vi undrar hur den fortsatta utvecklingen kommer att se ut.

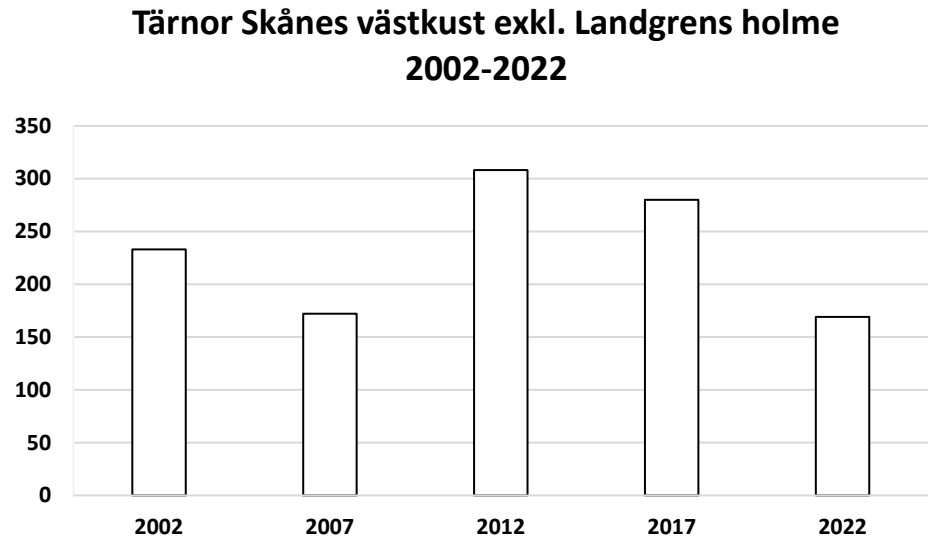

Figur 22. Det totala antalet bedömda par av måsar på strandängar längs Skånes västkust exklusive de som häckar på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör 2002–2022.

Tärnorna är lite av en parallell till måsarna. En kraftig ökning av det totala antalet tärnpar finns mellan 2017 och 2022. En ökning som helt och hållet beror på etableringen av en större koloni med kentska tärnor på Landgrens holme, Norra Flommen, Skanör. Även de kentska tärnorna på Landgrens holme drabbades hårt av utbrottet av fågelinfluensa försommaren 2022. Bortser vi från tärnorna på Landgrens holme så har det funnits varierande antal mellan åren men en tydlig minskning mellan de senaste inventeringarna 2017 och 2022 (Fig. 24).

Figur 23. Det totala antalet bedömda par av tärnor på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Figur 24. Det totala antalet bedömda par av tärnor på strandängar längs Skånes västkust exklusive de som häckar på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör 2002–2022.

Arter som noterats vid åtminstone något tidigare inventeringstillfälle i dessa områden 2002–2017, men som uteblev helt 2022 var bläsand, stjärtand, brushane och enkelbeckasin.

När det gäller antalet par per lokal så stod Norra Flommen helt i en egen klass med 1 538 häckande par; alltså fler fåglar än på alla övriga lokaler tillsammans. Ytterligare tre områden hyste mer än 100 par av inventerade arter. Dessa var Lilla Hammars näs (138 par) Eskilstorps holmar (112 par) och Vellinge ängar (109 par). Dessa områden tillsammans stod därmed för 75 % av antalet par av de utvalda arterna 2022. Vid flera lokaler norr om Malmö fortsatte den minskning som noterades mellan 2012 och 2017 även mellan 2017 och 2022. Mest tydligt var detta kanske för lokalerna i Lundåkrabukten, Salviken och Löddeåns mynning som under 2000-talets första årtionde höll goda antal med exempelvis häckande vadare, men där de bokförda antalen 2022 var mycket låga. Sedan 2012 har de totala antalen av inventerade och här redovisade arter minskat med 87 % i dessa områden. Även vid lokalerna i Skälderviken är minskningen markant under perioden 2012–2022, 55 % i det fallet. Även om vi är helt säkra på att minskningarna av antalet häckande fåglar i dessa områden har varit stora under de senaste tio åren, misstänker vi att en del, okänt hur stor, av den bokförda minskningen också kan bero på byte av inventerare och helt enkelt olika bedömningar i samband med inventeringen 2022. Minskningen var dock tydlig, särskilt i de förstnämnda delarna, även mellan 2012 och 2017 (57 % mellan dessa år) med samma inventerare vid båda dessa tillfällen. Den sammantagna minskningen 2017–2022 i Lundåkrabukten, Salviken och Löddesnäs var 70 %:

För de utvalda andarterna var Inre Foteviken (tio par), Vellinge ängar (sju par) Lilla Hammars näs (sju par) och Tygelsjö ängar (fem par) de viktigaste områdena. Notabelt var att inga änder av utvalda arter bedömdes försöka häcka vid någon av lokalerna i Lundåkrabukten, Salviken eller Löddesnäs 2022. Av vadare fanns flest par vid Norra Flommen (245 par), följt av Vellinge ängar (99 par), Lilla Hammars näs (73 par), Inre Foteviken och Eskilstorps ängar (båda 58 par), Tågarps hed (40 par), Ängsnäset (39 par) och Knösen (38 par). Sju av de åtta lokaler med högst antal vadare återfanns alltså i Vellinge kommun, längst ner i sydväst. I flertalet fall bestod en stor andel av antalet vadarpar i dessa områden av kolonier med skärfläckor. Undantar vi skärfläckorna och tittar enbart på antalet vadarpar av övriga arter får vi följande lista över de viktigaste områdena för vadare 2022. Vellinge ängar (87 par), Lilla Hammars näs (62 par), Eskilstorps ängar (53 par), Inre Foteviken (48 par) och Tågarps hed (37 par).

Även här är tyngdpunkten till lokalerna längst ner i sydväst slående och även här har lokalerna norr om Malmö tappat väsentligt under de senaste tio åren.

Av måsar och tärnor fanns mer än 86 % av totalantalet på en enda lokal, nämligen Landgrens holme, Norra Flommen (1291 par). Övriga lokaler med någorlunda antal måsar och tärnor var Eskilstorps holmar (74 par), Lilla Hammars näs (56 par), Bunkeflo strandängar (21 par) och Sandön (18 par).

Bild 6: Koloni med skrattmås, kentsk tärna, skärfläcka och annat vid Landgrens holme, Skanör. Det el-instängslade området har snabbt blivit mycket populärt för häckande fåglar. En mycket stor del (kanske oroväckande stor) av de häckande strandängsfåglarna i västra Skåne fanns här 2022. Foto: Mattias Ullman

Ingen systematisk insamling av uppgifter om ängarnas fuktighet, betestryck eller hävdnivåer gjordes under inventeringarna 2022. I stället har vi bett inventerarna om allmänna omdömen. Utifrån dessa kan vi konstatera att många av ängarna längs västkusten hade en del vattensamlingar och fuktiga partier under säsongens inledning men att dessa sedan torkade ut snabbt. Från flera håll beskrivs att ängarna var torra och att de dikats ut alltför mycket. De platser som rapporterats hålla vatten under hela säsongen är i regel sådan där olika former av dämmen eller dammar har anlagts, exempelvis på södra sidan av Löddesnäs och på Vellinge ängar. Hävdnivån på ängarna längs västkusten har såklart varierat mycket mellan olika delområden. Generellt anges att många områden har varit väl betade eller t o m hårt betade, samtidigt som vissa områden inte har varit hävdade på ett antal år och därför är igenväxande, såsom Lilla Hammars näs. Betesdjur, oftast kor, men även får och hästar fanns ute på många håll från mitten av maj eller juni, men det var också flera delområden där inga betesdjur var ute under hela inventeringsperioden.

Flera av de mindre öarna som ingår i inventeringen har förändrats under åren. Eskilstorps holmar bedöms exempelvis ha tappat ca 50 % av sin yta sedan slutet av 1900-talet (Nils Kjellén i Ullman 2022). Dynan utanför Tygelsjö ängar är idag helt igenvuxen med vass och saknar förutsättningar som häckningslokal för vadare, tärnor och måsar.

Störningar från människor omnämns från flera områden. Många områden både norr och söder om Malmö har ett ganska högst besökstryck, medan lokalerna kring Foteviken generellt förefaller ha ett lägre besökstryck. I Lundåkrabukten förekommer ofta personer som rider ute på revlarna och hundägare som släpper sina hundar på revlarna trots förbud mot detta. Badare är rätt frekvent förekommande under senare delen av häckningsperioden. Detta sammantaget kan säkerligen

förklara att allt färre fåglar väljer att försöka häcka på revlarna i Lundåkrabukten. Även vid Salviken kan hundägare och badare potentiellt störa häckningar. Där är det också relativt mycket folk som vandrar längs stranden, särskilt i den södra delen. Vid Löddesnäs är det färre störningar och det verkar som om beträdnadsförbudet fungerar bra.

Predatorer har observerats på i stort alla lokaler men några detaljerade rapporter av antal sedda individer av olika arter vid varje inventeringstillfälle har inte rapporterats in. Från ängsområden söder om Malmö har följande predatorer och tänkbara predatorer rapporterats in: rödräv, grävling, mink, skogsmård, katt, hund, igelkott, trana, gråhäger, havsörn, brun kärrhök, glada, ormvråk, pilgrimsfalk, lärkfalk, tornfalk, gråtrut, havstrut, fiskmås, korp, kråka, råka, kaja och skata. Från ängsområden mellan Malmö och Landskrona har följande predatorer och tänkbara predatorer rapporterats in: rödräv, havsörn, brun kärrhök, glada, ormvråk, pilgrimsfalk, tornfalk, fiskmås, korp, kråka, råka och kaja. Från lokalerna i Skälderviken rapporterades: havsörn, brun kärrhök, sparvhök, korp, råka, kråka och kaja. Dessa uppräkningar ska inte se som kompletta på något sätt, bortsett från listan för delarna söder om Malmö. I stället ska de ses som en illustration av att i samtliga delområden förekom ett stort antal predatorer under 2022.

Havsstrandängar i Västra Skåne – artgenomgång

Stjärtand & bläsand
Inga observationer gjordes som tyder på att någon av arterna häckade längs västkusten 2022. Enstaka par har under tidigare större inventeringar bedömts uppträda under häckningsindikerande omständigheter. Om några verkliga häckningsförsök har skett är dock mer oklart. Båda arterna förekommer på många av lokalerna under flyttning i samband med det allra första inventeringsbesöket och sedan även återigen i senare delen av inventeringssäsongen när särskilt utparade hanar återigen har vänt söderut.

Årta
Endast ett par av årta bokfördes på havsstrandängarna längs västkusten under 2022. Detta par fanns på Vellinge ängar. Arten för en tynande tillvaro enligt de större samlade inventeringarna, men samtidigt är det också så att antalen varierar ordentligt mellan olika år och det finns därmed risk för att det slumpar sig så att det är de dåliga åren som speglas när det inventeras enbart under en femtedel av åren. Nämnas bör dock att även vid de årliga inventeringarna 1997–2022 av samtliga strandängar i Vellinge kommun finns ett tydligt negativt mönster under denna tid (Ullman 2022).

Figur 25. Det bedömda antalet par av årta på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Skedand

Skedanden håller ställningarna relativt väl längs den skånska västkusten även om det blev en liten nedgång från noteringen vid den senaste större inventeringen 2017. Notabelt är att inga skedänder bedömdes försöka häcka på någon av lokalerna norr om Malmö 2022. Den absoluta majoriteten (80 %) av de bedömda häckarna 2022 återfanns på ängarna i Vellinge kommun. Där har en ökning av antalet skedänder noterats på ängarna 1997–2022 (Ullman 2022).

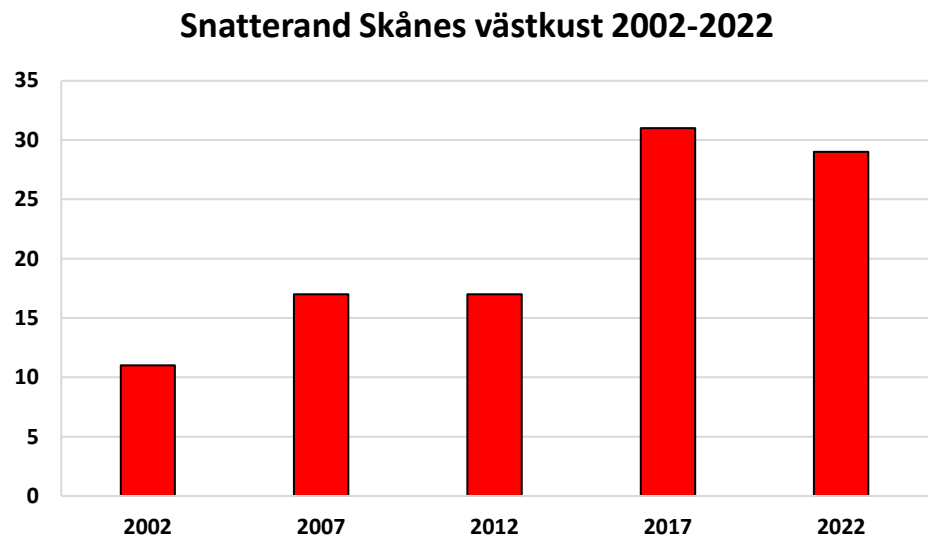

Figur 26. Det bedömda antalet par av skedand på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Snatterand

Något färre par av snatterand bedömdes försöka häcka under 2022 jämfört med 2017. Samtidigt finns en tydlig ökning 2002–2022 och om något ska antalen i stort bedömas som oförändrade under de senaste fem åren. Även när det gäller snatteranden fanns huvuddelen av de bedömda paren 2022 i Vellinge kommun (83 %). I Vellinge har snatteranden ökat i antal under perioden 1997–2022. Inga snatteränder bedömdes som häckande norr om Alnarps fälad/Tågarps hed. Både när det gäller snatterand och skedand misstänker vi att det kan finnas skillnader i inventerarnas bedömningar

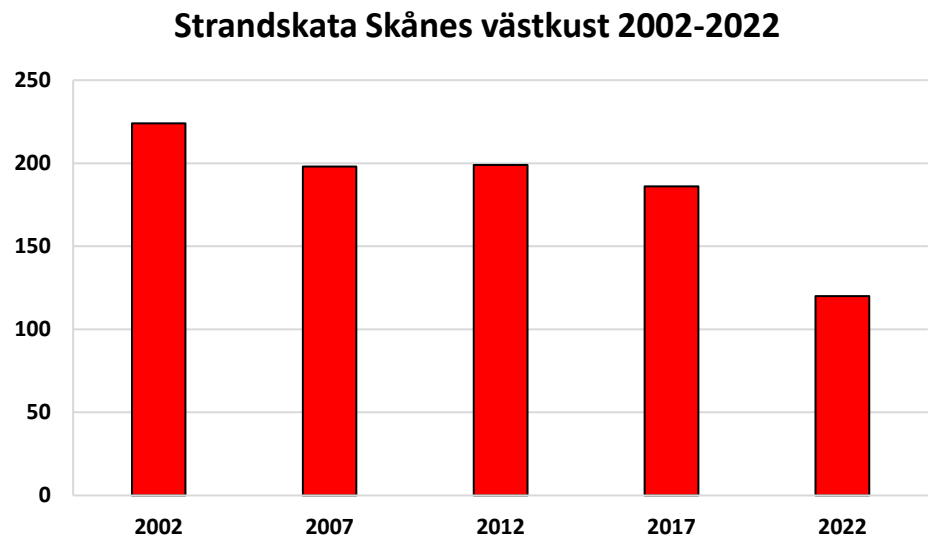
mellan 2022 och tidigare år. Både skedänder och snatteränder förekom bevisligen på fler lokaler än de där de bedömdes försöka häcka 2022.

Figur 27. Det bedömda antalet par av snatterand på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Strandskata

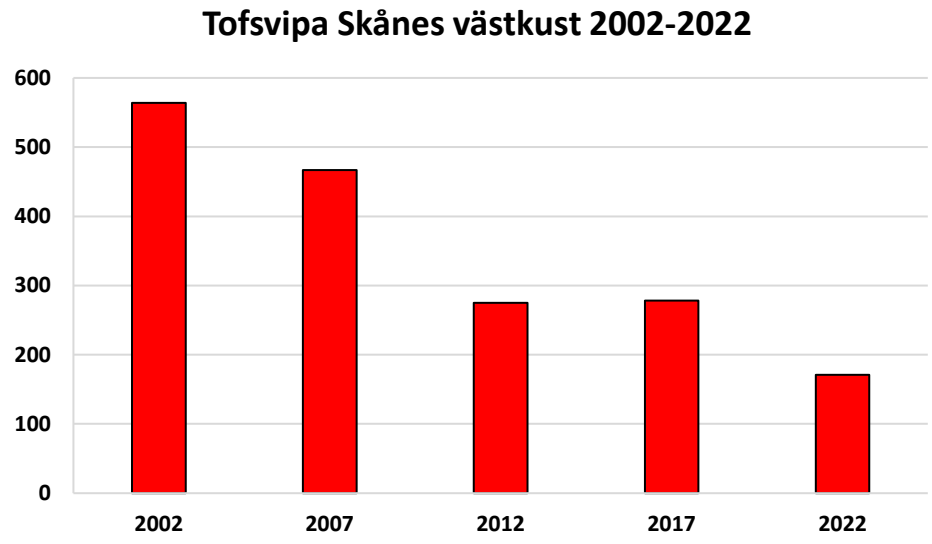
En ganska rejäl minskning av antalet bedömda häckande strandskator, 35 %, bokfördes på strandängarna längs den skånska västkusten från 2017 till 2022. Detta efter att arten minskat relativt svagt, 17 %, mellan de tidigare inventeringarna 2002–2017. Den sistnämnda bilden stämmer också väl med den långsiktiga utvecklingen 1997–2022 i Vellinge kommun (Ullman 2022). Inventeringsresultaten visar totalt sett på en minskning på 46 %, nästan en halvering, 2002–2022. Den kraftigaste minskningen 2017–2022 noterades på lokalerna från Löddesnäs och norrut och även om en del av den minskningen utan tvekan är helt sann, misstänker vi att en del av denna kan hänföras till skilda bedömningar mellan 2022 års inventerare och tidigare års. Under tidigare år har exempelvis strandskator som bevisligen har sina bon på åkermark intill strandängarna räknats med då dessa genom sitt födosök trots boplatsvalet är strängt knutna till ängarna. Vi misstänker att så inte har gjorts under 2022 och tar som organisatörer helt på oss ansvaret för detta. Vi borde ha uttryckt detta betydligt tydligare i instruktionerna till inventerarna. I kommande inventeringar är det därför viktigt att vara tydlig med att strandskator, tofsvipor och eventuellt andra aktuella arter som har sina bon på intill ängarna liggande åkermark också ska inventeras och räknas med i resultaten. Dessa ingår i de lokala bestånden som inventeringarna är tänkta att övervaka.

Figur 28. Det bedömda antalet par av strandskata på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Tofsvipa

Rätt mycket av ett parallellfall till strandskatan ovan med en rejäl minskning 2017–2022, 38 %, men med en ordentlig minskning, 51 %, 2002–2012 och helt oförändrade antal 2012–2017. Totalt sett under hela perioden 2002–2022 har antalet bokförda tofsvipor längs den skånska västkusten minskat med hela 70 %. Precis som för strandskatan misstänker vi att en del av den sentida minskningen 2017–2020 beror på skillnader i de bedömningar som inventerarna gjort när det gäller vilka fåglar som ska räknas med eller inte (se strandskata för mer detaljer). Samtidigt är det utan tvekan så att antalet tofsvipor har minskat ordentligt på strandängarna längs västkusten under de senaste 20 åren. Utvecklingen i Vellinge kommun som följs mer i detalj är också starkt negativ med en minskning på ca 60 % 1997–2022, men där skedde den stora minskningen kring millennieskiftet. Därefter har minskningen förvisso fortsatt men i betydligt beskedligare takt. Längs västkusten i övrigt var minskningen 2017–2022 kraftig från Löddesnäs och norrut. Se strandskata för mer kommentarer om detta mönster. Även för tofsvipan bör framtida inventeringar uttryckligen ta med både ängsmarkerna och intilliggande åkermark då dessa miljöer hör ihop genom fåglarnas födosök oavsett var själva bona placeras.

Figur 29. Det bedömda antalet par av tofsvipa på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Skärfläcka

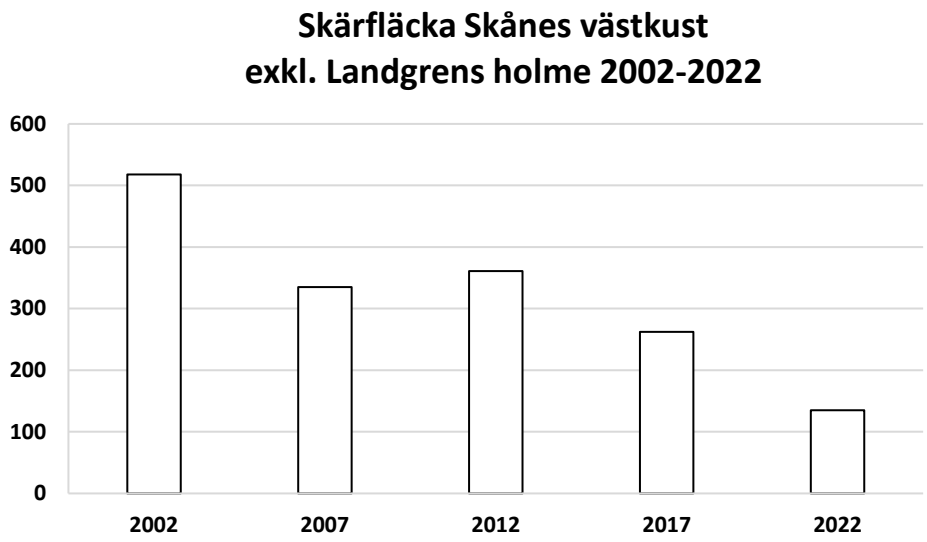
Antalet skärfläckor som bokfördes på strandängarna längs Skånes västkust 2022 var det lägsta hittills under de större samlade inventeringarna 2002–2022. De 355 paren som registrerades 2022 innebär en nedgång med 27 % från 2017, och även om antalen varierat lite fram och tillbaka mellan de samlade inventeringarna finns en generellt negativ trendriktning under de senaste 20 åren. Jämfört med 2002 en nedgång med 45 %. Nu är den jämförelsen kanske inte helt rättvis eftersom just 2002 var ett år med ovanligt många häckande skärfläckor i västra Skåne även i ett längre tidsperspektiv vilket syns i den längre serien från Vellinge kommun 1997–2022. I Vellinge står 2002 ut som ett riktigt toppår med totalt över 500 par. Antalen minskade sedan kraftigt ner till ungefär 100 par direkt året efter varefter antalen ökat successivt till att variera mellan 300 och drygt 400 par årligen i Vellinge kommun.

Figur 30. Det bedömda antalet par av skärfläcka på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Undantar vi resultaten från Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör där olika skyddsåtgärder använts under närmare 15 år, däribland skyddande elstängsel som hindrar fyrfota predatorer, framträder en betydligt mer tydlig negativ trend. På Landgrens holme häckade under de senaste tio åren lite drygt 200 par skärfläckor, bl.a. 220 par eller 62 % av totalantalet på västra Skånes strandängar 2022. Med denna avgränsning finns en total minskning av antalet skärfläckor på västkustens strandängar med hela 74 % sedan 2002, och med hela 48 % enbart sedan 2017. Särskilt de senaste tio åren har antalet skärfläckor utanför Vellinge kommun minskat mycket kraftigt. Lokaler som under 2000-talets inledning hyste stora kolonier av skärfläcka, såsom delar av Lundåkrabukten och Salviken står idag i princip helt utan häckningar av arten. År 2022 återfanns 95 % av de häckande skärfläckorna längs Skånes västkust i Vellinge kommun.

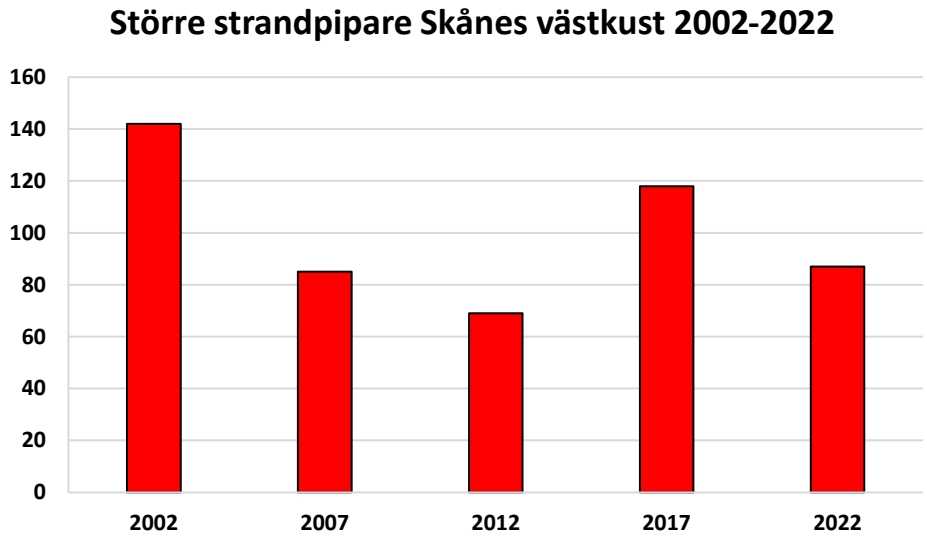
Notabelt är att skärfläckorna på Landgrens holme uppenbarligen inte drabbades av fågelinfluensa under försommaren 2022, trots att grannarna skrattmås och kentsk tärna drabbades hårt. För skärfläckorna blev häckningssäsongen 2022 lyckad på Landgrens holme.

Figur 31. Det bedömda antalet par av skärfläcka på strandängar längs Skånes västkust exklusive de som häckar på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör 2002–2022.

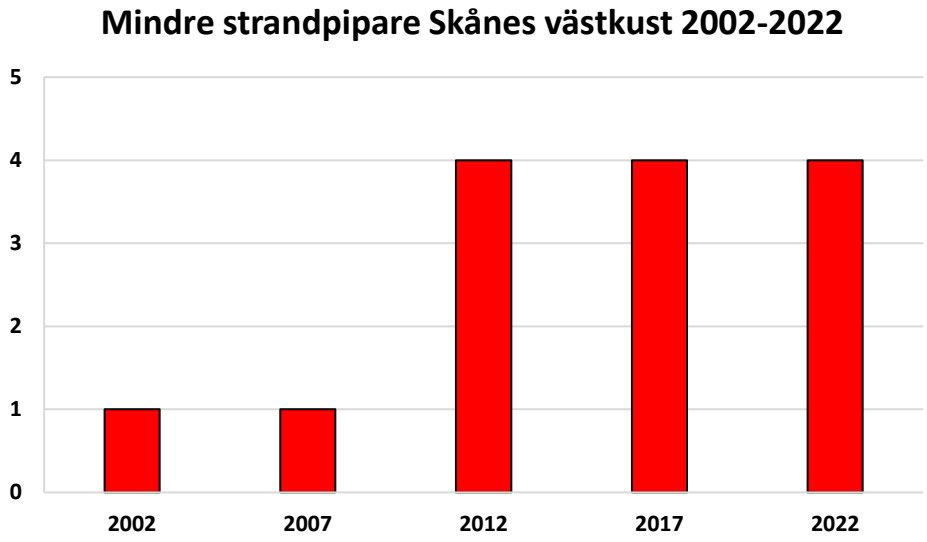
Större strandpipare

Antalet större strandpipare på de västskånska strandängarna har varierat lite fram och tillbaka under 2000-talet. I stort finns en allmän nedgång, särskilt 2002–2012. Därefter kan antalen sägas ha varierat på en ny lägre nivå. Det bedömda antalet par 2022 var klart lägre än 2017, men ändå högre än 2012. Den storskaliga variationen följer utvecklingen i Vellinge kommun eftersom det är där det stora flertalet (80 % 2022) av paren längs västkusten finns. Om vi enbart jämför antalen 2022 med de under den allra första inventeringen 2002 har större strandpiparen gått tillbaka med 39 % på havsstrandängarna i västra Skåne, vilket innebär att det är en av de vadare som trots allt klarat sig bäst under 2000-talet i dessa områden.

Figur 32. Det bedömda antalet par av större strandpipare på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Mindre strandpipare
Detta är ingen typisk strandängsvadare, men så snart det förekommer torra ytor med bar jord i anslutning till vatten dyker den mindre strandpiparen upp. Ett fåtal par har bokförts under samtliga mer storskaliga inventeringar och så även under 2022. Viss variation i exakt var paren har funnits ett givet år har det varit genom åren, men antalsmässigt har det inte skett några större förändringar. År 2022 noterades fyra revir, precis som under de närmast föregående inventeringsåren 2017 och 2012.

Figur 33. Det bedömda antalet par av mindre strandpipare på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Enkelbeckasin
Arten är väldigt fåtalig på havsstrandängarna längs västkusten och under 2022 års inventeringar bedömdes inte ett enda revir finnas. Frågan är om enkelbeckasinen är så här ovanlig på västkustängarna? Skulle något fler revir upptäckas ifall inventeringar också genomfördes under den tid på dygnet då spelaktiviteten är som högst, dvs. i regel på sena kvällen?

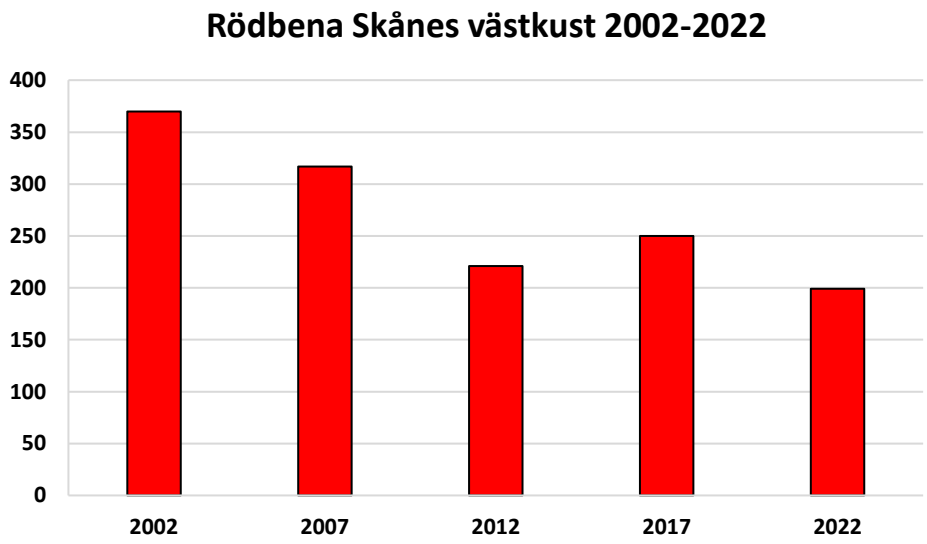
Figur 34. Det bedömda antalet par av enkelbeckasin på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Storspov
Även storspoven är en fåtalig häckfågel på och i anslutning till strandängarna längs den skånska västkusten. Två revir bokfördes under 2022. Antalen har varierat en aning mellan de stora inventeringarna på 2000-talet, men har ändå en tydligt negativ trendriktning. Detta är dock ännu en art där det råder osäkerhet kring om utvärderingarna gjorts på samma sätt vid samtliga inventeringstillfällen. För en så pass fåtalig art kan olika bedömningar vid olika tillfällen lätt ge en bild som egentligen inte är grundad på egentliga förändringar av antalet par som försöker sig på att häcka. Framöver bör det vara tydligt uttalat att storspovar även på intilliggande åkermark ska räknas med i inventeringsresultaten.

Figur 35. Det bedömda antalet par av storspov på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Rödbena
Ännu en vadarart där det skett nära nog en halvering av antalet revir på ängarna längs västkusten under 2000-talet. I rödbenans fall handlar det om en tillbakagång med totalt 46 % sedan 2002. Den sentida nedgången från 2017 till 2022 är 20 % och har nästan helt och hållet bokförts från Löddesnäs och norrut. För rödbenan tror vi att skillnader i bedömningar mellan 2022 och tidigare inventeringar har spelat mindre roll än för siffrorna för en del andra arter, men vi kan inte utesluta att det finns vissa sådana effekter även för denna art. Även om det skett en sentida nedgång, särskilt i vissa strandängsområden under de senaste tio åren så är förändringarna sedan 2012 relativt små. Jämfört med 2012 är 2022 års antal med rödbenor enbart 10 % lägre vilket i mångt och mycket kan vara inom felmarginalen för den metod vi använder. I Vellinge kommun där strandängarna inventerats årligen sedan 1997 minskade antalet rödbenor under åren 1997–2012 men har sedan ökat svagt igen fram till 2022. Sammantaget 1997–2022 har antalet rödbenor på ängarna i Vellinge minskat med ungefär 25 %, dvs. klart mindre än den minskning som skett totalt sett längs västkusten. Här tål det att fundera på varför minskningen norr om Vellinge har varit så mycket kraftigare än den längst i sydväst.

Figur 36. Det bedömda antalet par av rödbena på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Sydlig kärrsnäppa

Tillbakagången för den sydliga kärrsnäppan fortsätter, även om det 2022 faktiskt var en liten uppgång jämfört med året före, från sex till sju par. Enligt de detaljstudier som görs kan det ändå ha varit frågan om samma antal individer som var inblandade de båda åren. Den sydlig kärrsnäppan har under lång tid endast funnits kvar på vissa av ängsområdena i Vellinge kommun. De sju paren under 2022 fanns på Eskilstorps ängar (3), Vellinge ängar (2) och Näsholmarna, Lilla Hammars näs (2). Troligen var häckningsframgången 2022 noll (Ullman 2022).

Minskningen under de 20 åren med storinventeringar är totalt 87 %. Under de senaste tio åren har det lilla beståndet minskat ytterligare och består nu enbart av några enstaka individer. Underarten har följts noga under lång tid, både inom tidigare forskningsprojekt, Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper (ÅGP) och numera inom ett särskilt projekt som drivs av Birdlife Sverige och Nordens ark, *Projekt Sydlig kärrsnäppa*. Projektet har fyra huvuddelar: Inventering, avel och uppfödning, åtgärder i fält samt att öka medvetenheten (se https://sydligkarrsnappa.se).

Figur 37. Det bedömda antalet par av sydlig kärrsnäppa på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

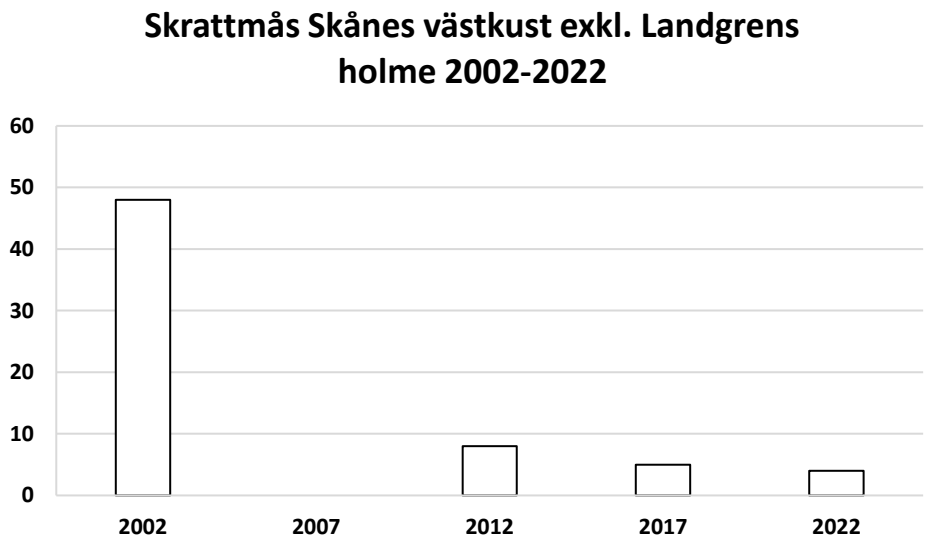
Brushane
Inga brushanar sågs under häckningsindikerande omständigheter 2022. Under de fem åren med större inventeringar är det endast under 2012 som det tillfälligt konstaterades tre häckningar på ängarna vid Salviken och Löddesnäs. I övrigt finns inga tecken på häckning på de västskånska havsstrandängarna under 2000-talet.

Skrattmås
Antalet skrattmåsar nådde en ny rekordnivå 2022 med 849 par. I princip samtliga dessa återfanns i en koloni på Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör. En koloni etablerade sig på denna plats 2016 och därefter har antalet häckande par ökat från år till år. Frågan är om den utvecklingen fick sig en knäck i och med influensautbrottet under försommaren 2022? Både gamla fåglar och ungar drabbades hårt, döda individer hittades av båda åldersgrupperna, och häckningsframgången var mer eller mindre noll. Hur många skrattmåsar kommer tillbaka för att försöka häcka 2023?

Figur 38. Det bedömda antalet par av skrattmås på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

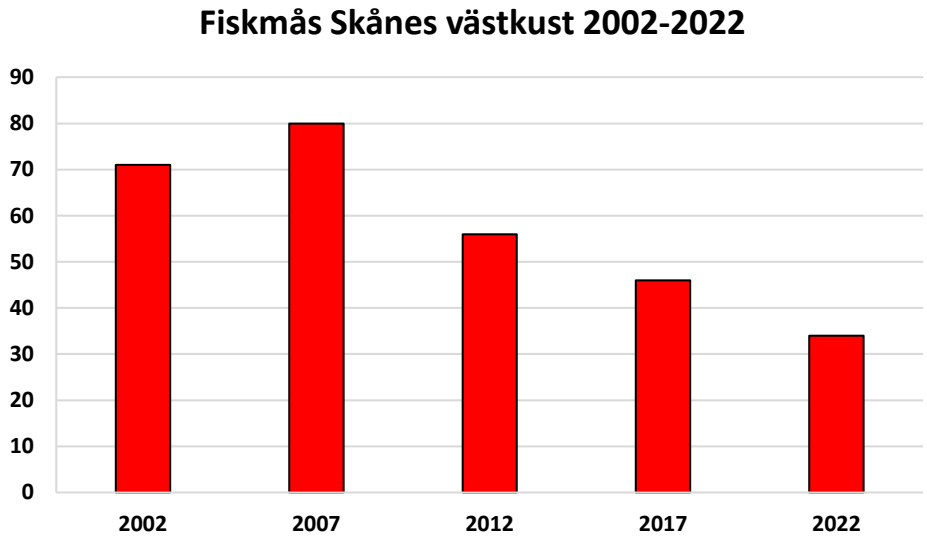
Undantar vi de på Landgrens holme häckande skrattmåsarna så är antalen på strandängarna längs västkusten mycket låga. Små kolonier har under åren funnits på en eller annan av öarna i Vellinge kommun. 2022 fanns exempelvis fyra par på Näsholmarna.

Figur 39. Det bedömda antalet par av skrattmås på strandängar längs Skånes västkust exklusive de som häckar på den specialskyddade Landgrens holme i Norra Flommen, Skanör 2002–2022.

Fiskmås

Fiskmåsen har minskat i antal på strandängarna längs västkusten under 2000-talet. Sedan de två första större inventeringarna har antalet fiskmåsar mer än halverats och 2022 års resultat var det lägsta hittills. En stor del av de bokförda fiskmåsarna längs västkusten återfinns i Vellinge kommun och där är mönstret i de årliga inventeringarna 1997–2022 likartat som det vi noterat längs hela västkusten. I Vellinge skedde en viss ökning av fiskmåsantalen från slutet av 1990-talet till början av 2000-talet. Därefter har det skett en minskning på ungefär 70 %. Har fiskmåsarna helt enkelt övergett mer naturliga miljöer längs kusten för att flytta in i mer urbana sådana, med god tillgång på överbliven mat från oss människor och sannolikt lägre predationstryck på ägg och ungar?

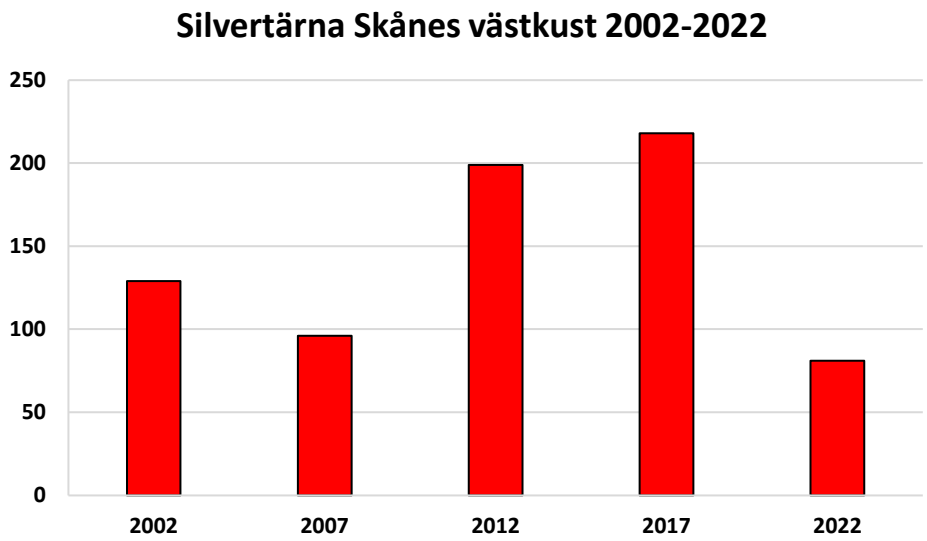
Figur 40. Det bedömda antalet par av fiskmås på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Skräntärna
Enstaka par av skräntärna har häckat på öar i anslutning till strandängarna längs västkusten under samtliga större inventeringsår 2002–2022, så även nu senast med ett par på Eskilstorps holmar. Under vissa av åren med större inventeringar har inga häckningsförsök gjorts. Så var exempelvis fallet 2020 och 2021. På närbelägna Saltholm på den danska sidan etablerade sig skräntärnan år 2008 och under 2022 häckande där minst 30 par (Ullman 2022). Här kan man tänka sig två utvecklingsspår. Antingen kommer den växande kolonin på Saltholm att dra till sig även de fåtaliga skräntärnor som försöker häcka på den svenska sidan, eller också skulle det kunna ske ett litet spill från den större kolonin med fler par även på de svenska öarna i Öresund på sikt. I vilket fall har antalet häckande skräntärnor i Öresund ökat kraftigt under senare år vilket är mycket positivt. Detta innebär också att arten använder sig av fiskeområden på den svenska sidan i en ökande omfattning.

Figur 41. Det bedömda antalet par av skräntärna på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Silvertärna
Silvertärnan minskade ordentligt i antal från föregående större inventering 2017 till senaste inventeringen 2022. Detta efter en ökning från början av 2000-talet till inventeringarna 2012 och 2017. Nedgången från toppen 2017 till 2022 är så kraftig som 63 %. Mönstret i de årliga inventeringarna i Vellinge kommun, där huvuddelen av västkustens silvertärnor finns, är i stort desamma. Där skedde en ökning 1997–2011 och därefter har en minskning skett så att antalen 2022 endast är något högre än de som fanns 1997. Kolonihäckande tärnor är ofta snabba på att byta häckningsplatser vid exempelvis störning eller när större predationstillfällen sker. Kan detta vara anledningen till variationen i våra områden? Och kommer i så fall tärnorna tillbaka vad det lider? Notabelt är att endast enstaka silvertärnor bedömts häcka i strandängsområden längs västkusten utanför Vellinge kommun under de senaste tio åren. Det enda paret utanför Vellinge kommun 2022 fanns vid Bunkeflo strandängar.

Figur 42. Det bedömda antalet par av silvertärna på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Fisktärna

Fisktärnan uppvisar något av ett varannangångsmönster i de större inventeringarna av strandängarna längs den skånska västkusten. Inventeringsåren 2002, 2012 och 2022 har bjudit på goda antal och åren däremellan på nästan inga fisktärnor alls. Lokalerna som under åren bjudit på de högsta antalen har tidigare varit Lundåkrabukten och Bunkeflo strandängar. Under 2022 fanns de högsta antalen på den i programmet nya lokalen Sandön i Skälderviken (18 par) samt vid Bunkeflo strandängar (15 par). På övriga lokaler fanns endast enstaka par. Notabelt är inga fisktärnor brukar förekomma i de inventerade områdena i Vellinge kommun och det gjorde det inte heller 2022.

Figur 43. Det bedömda antalet par av fisktärna på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Kentsk tärna

Våren 2022 fanns inte mindre än 415 par kentska tärnor på Landgrens holme inför häckningsstart. Det i särklass högsta antalet sedan kolonin etablerade sig på lokalen 2018. Kolonin på Landgrens holme är den enda längs den skånska västkusten och arten har inte bokförts som häckande vid någon av de tidigare större strandängsinventeringarna under 2000-talet. Tyvärr drabbades kolonin hårt av

fågelinfluensa under försommaren 2022 och större delen av alla ungar och även en hel del adulta fåglar dog. Vissa par försökte sig på ett nytt häckningsförsök men utan framgång. Just kentska tärnor drabbades mycket hårt av fågelinfluensautbrottet i stora delar av Västeuropa 2022, inkl. många av de svenska kolonierna. Oron är därför stor när det gäller hur många kentska tärnor som kommer att komma tillbaka under 2023.

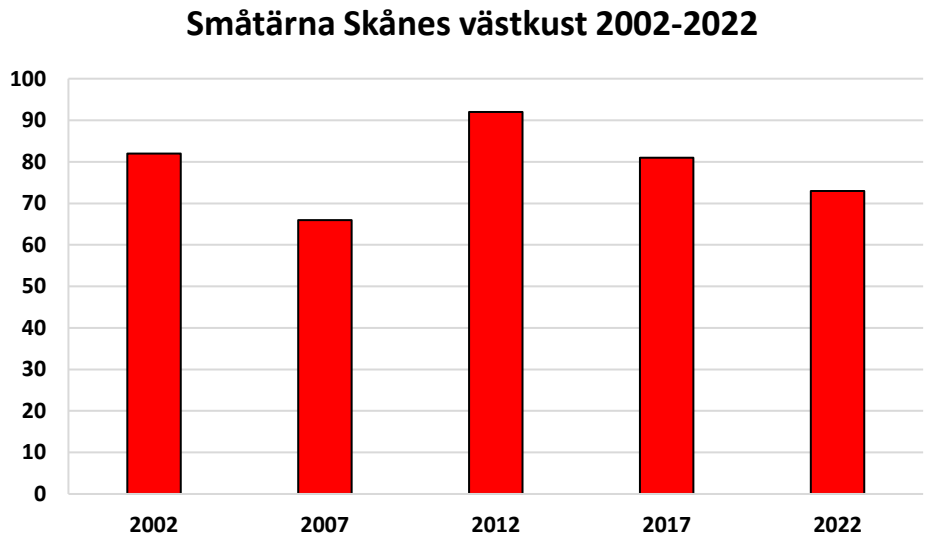

Figur 44. Det bedömda antalet par av kentsk tärna på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

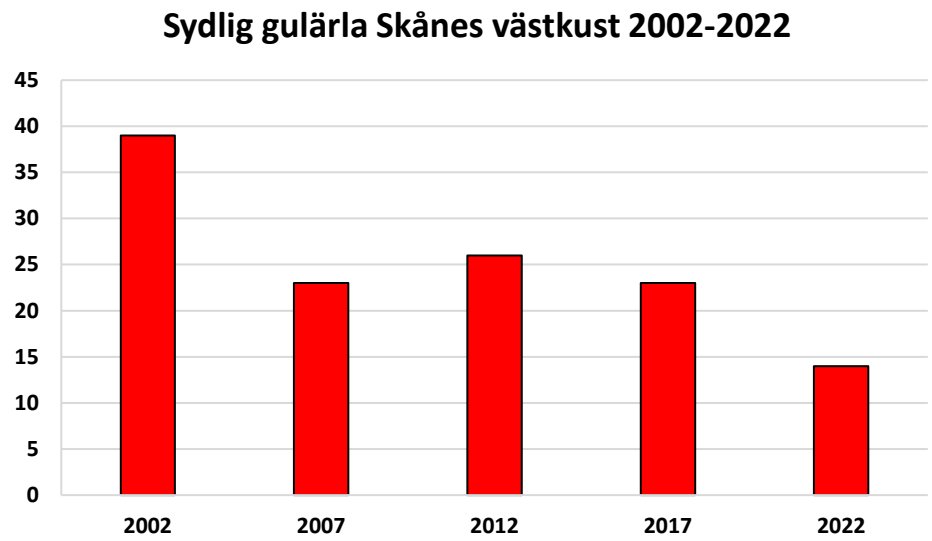
Bild 7: Efter att Falsterbo fågelstation satte upp några vättar av kentsk tärna vid Landgrens holme, Skanör, våren 2018 har arten exploderat som häckfågel. Detta har också gynnat skrattmåsen samt vissa vadare och änder. Foto: Mattias Ullman

Småtärna
Antalet par med småtärna har varierat lite fram och tillbaka mellan åren med större inventeringar. Variationen är egentligen ganska liten, mellan 66 och 92 par, men vid de tre senaste inventeringarna har antalen successivt minskat. Resultatet från 2022 är ett av de lägre i serien med 73 par, 21 % lägre än 2012 års 92 par. Det som hänt under de senaste tio åren är bl.a. att antalet par under storinventeringsåren har minskat rejält norr om Vellinge kommun. Samtidigt har antalen i Vellinge kommun ökat även om de årliga inventeringarna visade på en nedgång mellan 2021 och 2022. Där ska också nämnas att just 2021 var ett toppår med de allra högsta antalen med småtärnor under serien 1997–2022 (Ullman 2022). Bakåt i tiden fanns goda antal med småtärnor även i exempelvis Lundåkrabukten där arten ofta häckade tillsammans med fisktärnor och skärfläckor på revlarna. Detta förekommer ibland fortfarande men dels översvämmas revlarna ofta, dels är störningarna, inte minst från människor och hundar, så stora att småtärnorna och många andra fåglar kanske helt enkelt undviker att ens försöka häcka där under många av åren. Under 2022 bokfördes ett par med småtärnor i Lundåkrabukten, vilket var det enda paret som noterades utanför Vellinge kommun detta år. En förhoppning är att småtärnan ska återvända till Sandön i Skälderviken som nu även ingår i dessa inventeringar. Där har restaureringsarbeten genomförts för att göra området mer attraktivt för exempelvis häckande tärnor.

Figur 45. Det bedömda antalet par av småtärna på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022.

Sydlig gulärla
Totalt bokfördes 28 revir av sydlig gulärla på och i anslutning till havsstrandängarna i västra Skåne. Hälften av dessa noterades på lokaler där sydliga gulärlor inventerats under samtliga större inventeringar 2002–2022. Det är också dessa som visas i fig. 46 nedan. Enligt inventeringsresultaten har antalet sydliga gulärlor på och intill ängarna minskat med 64 % 2002–2022. Vi tror dock att en del av denna noterade minskning beror på skillnader i bedömningar mellan inventerare under olika år, främst mellan 2022 och tidigare år. Riktningen på förändringen bedömer vi som verklig, men däremot är det inte säkert att minskningen har varit så stor som visas av siffrorna. Osäkerhetsmomentet här är i vilken utsträckning som gulärlor i direkt anslutning till ängarna, men på åkermark har tagits med i siffrorna från 2022. Som nämns ovan under resultaten från Vattenriket har antalet häckande sydliga gulärlor på åkermark i södra Sverige ökat kraftigt under 2000-talet.

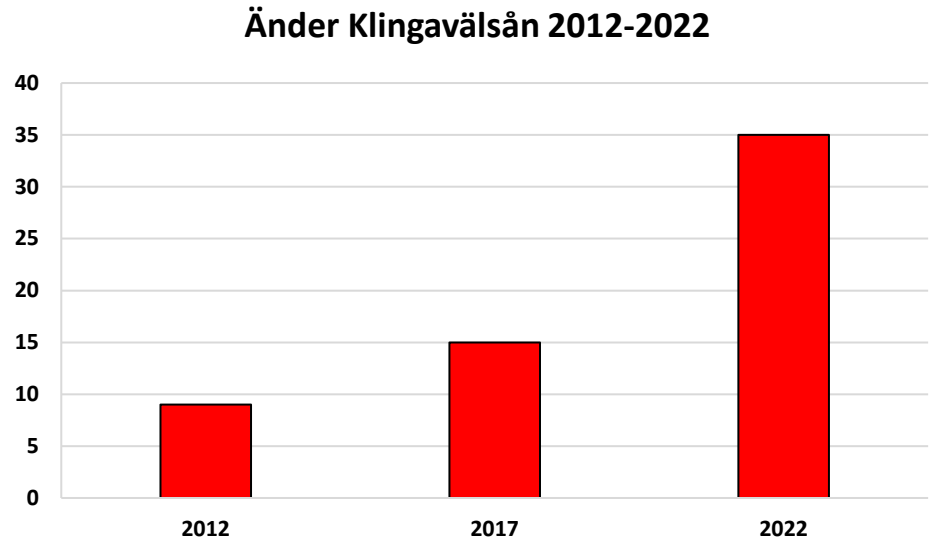

Figur 46. Det bedömda antalet par av sydlig gulärla på strandängar längs Skånes västkust 2002–2022. Här ingår endast de lokaler där sydlig gulärla inventerats vid samtliga större inventeringar 2002–2022.

Inlandsstrandängar kring Klingavälsån – allmänt

Inlandsstrandängarna längs Klingavälsån har nu inventerats vid tre tillfällen sedan 2012 (2012, 2017 och 2022). Jämfört med de tidigare inventeringarna utgick ett område under 2022, Sjötorps ängar vid västra delen av Krankesjön. Data från Sjötorps ängar ingår därför inte i denna redovisning för något av de tidigare inventeringsåren. Under 2022 bokfördes totalt 251 par av de aktuella arterna på ängarna kring Klingavälsån. Här ingår 35 par av fyra arter utvalda änder, 184 par av sju arter vadare, tre par fisktärnor samt 29 par gulärlor. Detta är 27 par (+12 %) fler än vid inventeringen 2017, men däremot 25 par färre (-9 %) jämfört med år 2012. Den sammanlagda utvecklingen för änder och vadare visas nedan i fig. 47 och 48. Detaljer kring de enskilda arterna följer i artgenomgången i nästa stycke. De fullständiga resultaten från inventeringen 2022 återfinns i bilaga 3.

Det bedömda antalet häckande änder har ökat ordentligt på ängarna i Klingavälsåområdet och noteringen från 2022 (35 par av fyra arter) är det högsta antalet hittills. Det innebär att antalen 2022 var nästa fyra gånger högre än antalen 2012.

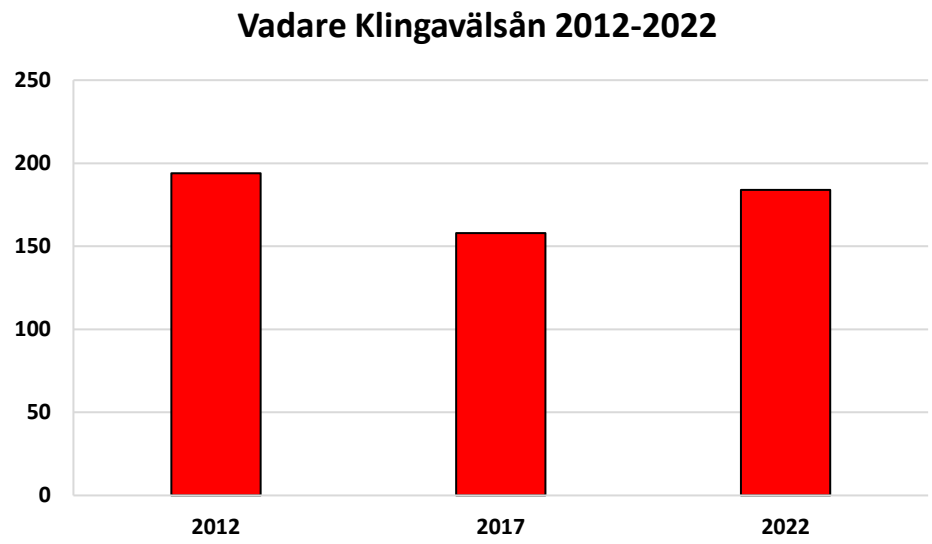

Figur 47. Det totala antalet bedömda par av utvalda andarter på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022. Arterna är bläsand, snatterand, stjärtand, årta och skedand.

Antalet vadare har hållit sig på en relativt stabil nivå i Klingavälsåområdet 2012–2022. Under 2022 noterades 184 vadarpar av sju arter. Detta innebär en ökning med 16 % sedan den närmast föregående inventeringen 2017, men samtidigt något färre (-5 %) än det första inventeringsåret 2012.

Inom området fanns flest fåglar på Vombsjöns västra ängar under 2022, med 56 par vadare och 15 par änder. Vombs ängars norra del höll något fler vadare (46 par) än den södra delen (34 par). För änder var förhållandet det omvända med tio par på den södra delen av Vombs ängar och tre par på den norra delen. Även Karups ängar höll goda antal med vadare (38 par) och änder (7 par) under 2022.

Vi har inte fått in några närmare uppgifter om hävd eller ängarnas fuktighet under 2022. De uppgifter om predatorer som vi fått in från Klingavälsåområdet visar att rödräv, havsörn, röd glada, ormvråk, tornfalk, kråka, råka, kaja och korp förekom i området under 2022. Precis som i de andra inventeringsområdena förekom därmed många predatorer och tänkbara predatorer även i Klingavälsåområdet.

Figur 48. Det totala antalet bedömda par av vadare på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Inlandsstrandängar kring Klingavälsån – artgenomgång

Bläsand

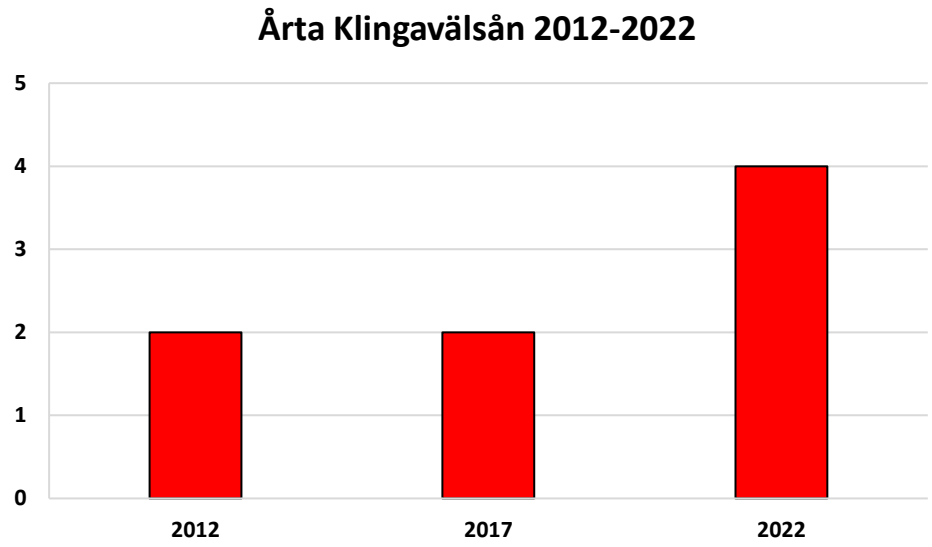
Inga bläsänder observerades under häckningsindikerande omständigheter på Klingavälsån ängar 2022. Vid föregående inventering bedömdes ett par försöka häcka i området, medan inga bläsänder bedömdes göra häckningsförsök 2012.

Stjärtand

Ett par bedömdes göra häckningsförsök i området, precis som 2017. Stjärtänderna 2022 fanns på den södra delen av Vombs ängar.

Årta

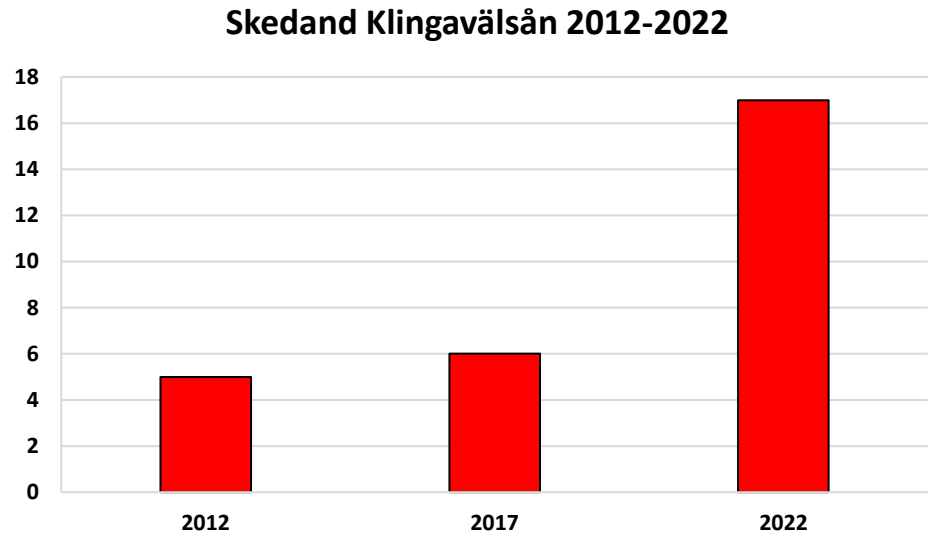
Fyra par årta bokfördes i Klingavälsåområdet 2022, en fördubbling jämfört med de två tidigare inventeringarna 2012 och 2017. Alla fyra paren fanns på Vombsjöns västra ängar.

Figur 49. Det totala antalet bedömda par av årta på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Skedand

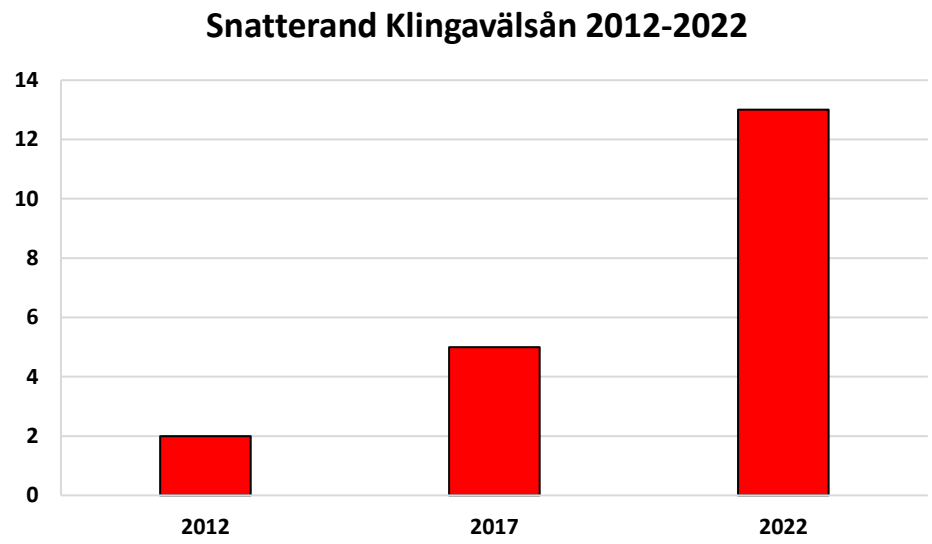
Betydligt fler par av skedand bokfördes under 2022 på ängarna vid Klingavälsån jämfört med de tidigare inventeringarna. Totalt 17 par relativt väl fördelade över hela området noterades. Skedanden har enligt inventeringsresultaten nästan tredubblats i antal i området under de senaste tio åren.

Figur 50. Det totala antalet bedömda par av skedand på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Snatterand

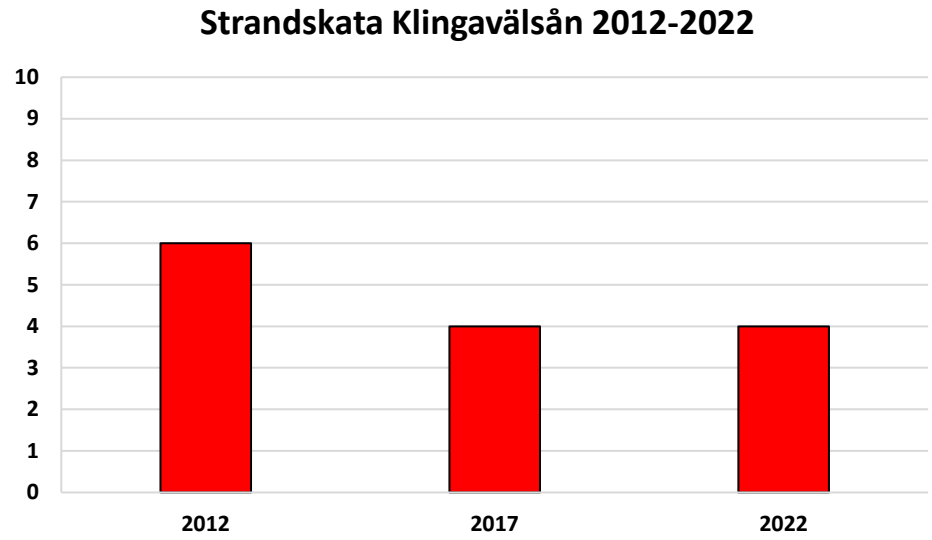
Inget undantag här från det övergripande positiva mönstret för de utvalda simänderna. Även snatteranden bokfördes i nya rekordantal för Klingavälsåområdet 2022 då 13 par noterades. Snatterandens ökning är den kraftigaste bland ökningarna av antalet änder på Klingavälsåns ängsmarker vilket faller väl in i mönstret för en art med en allmänt starkt positiv utveckling.

Figur 51. Det totala antalet bedömda par av snatterand på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Strandskata

Antalet strandskator har hållit sig på en ganska stabil nivå under de tre inventeringarna av ängarna vid Klingavälsån. Det skiljer enbart två par mellan högsta och lägsta antalet som bokförts 2012, 2017 och 2022. En så liten skillnad ligger utan tvekan inom felmarginalen för den använda metoden och med tanke att det är olika inventerare och därmed olika bedömningar som har gjorts vid de tre inventeringarna kan vi slå fast att strandskatans antal i området har varit stabilt under de senaste tio åren.

Figur 52. Det totala antalet bedömda par av strandskata på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Tofsvipa

Även antalet tofsvipor har varierat väldigt lite mellan de tre inventeringarna av Klingavälsåområdet. En väldigt svag nedgång finns i siffrorna, -5 %, men även den är utan tvekan inom felmarginalen för den använda metoden. Resultatet är intressant då tofsvipan allmänt, både på ängsmark och i andra miljöer har minskat ordentligt i antal i Sverige under 2000-talet.

Figur 53. Det totala antalet bedömda par av tofsvipa på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Skärfläcka

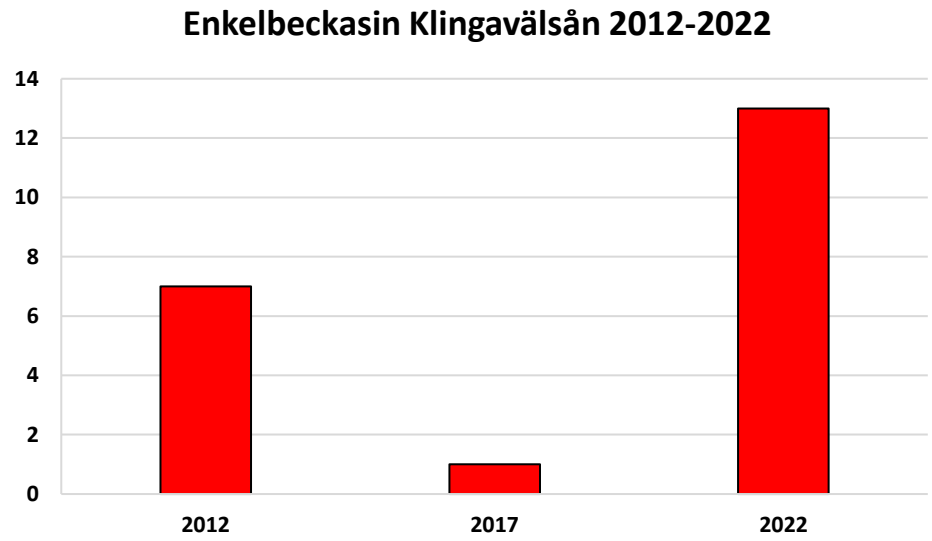

Figur 54. Det totala antalet bedömda par av skärfläcka på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Antalet skärfläckor varierar fram och tillbaka och 2022 års tolv par är ett gott antal för en inlandslokal. Samtliga par 2022 fanns på Vombsjöns västra ängar.

Enkelbeckasin

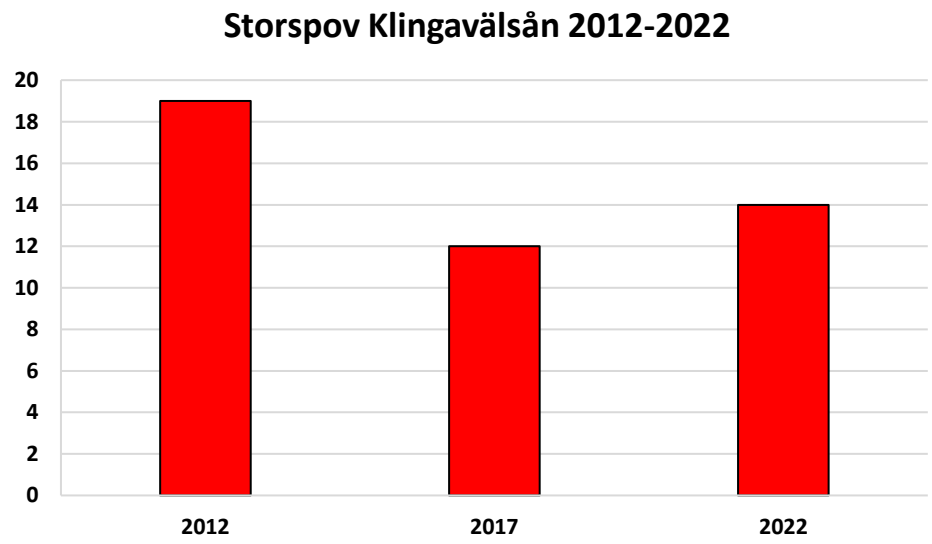
Även antalet enkelbeckasiner 2022 var det högsta noterade bland de hittills genomförda inventeringarna. Inget direkt entydigt mönster finns i utvecklingen av antalet bokförda revir av enkelbeckasin i området 2012–2022. Beror den funna variationen på hur ängarna ser ut ett givet år? På vem som inventerar? Eller på något helt annat? Precis som i de andra storområdena är det svårt att låta bli att fundera på vilket resultat som det skulle bli för enkelbeckasin om inventeringarna gjordes även under den tid på dygnet när beckasinernas spelaktivitet är som högst, dvs. under sena kvällar?

Figur 55. Det totala antalet bedömda par av enkelbeckasin på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Storspov

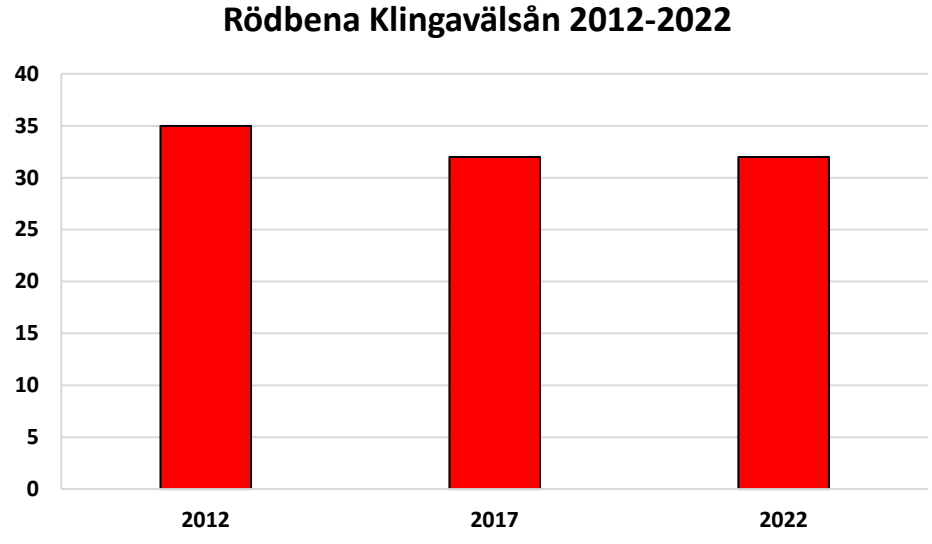
Antalet bedömda revir av storspov ökade något från 2017 års tolv revir till 14 revir 2022. Detta är dock fortfarande en bit under 2012 års resultat (-26 %), men samtidigt har storspoven ändå hållit ställningarna relativt väl i området de senaste tio åren.

Figur 56. Det totala antalet bedömda par av storspov på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Rödbena

Ännu en vadarart med närmast förvånande liten variation i antalen mellan de olika inventeringstillfällena. Skillnaden mellan högsta och lägsta notering 2012–2022 är endast tre par! Ingen som helst förändring finns mellan 2017 och 2022. Detta är synnerligen anmärkningsvärt med tanke på att detta är en svårinventerad art rent allmänt. Tolkningen av resultaten är att antalet rödbenor längs Klingavälsån har hållit sig på en stabil nivå de senaste tio åren. Precis som flera andra vadararter är rödbenorna även relativt jämnt fördelade mellan de olika delområdena.

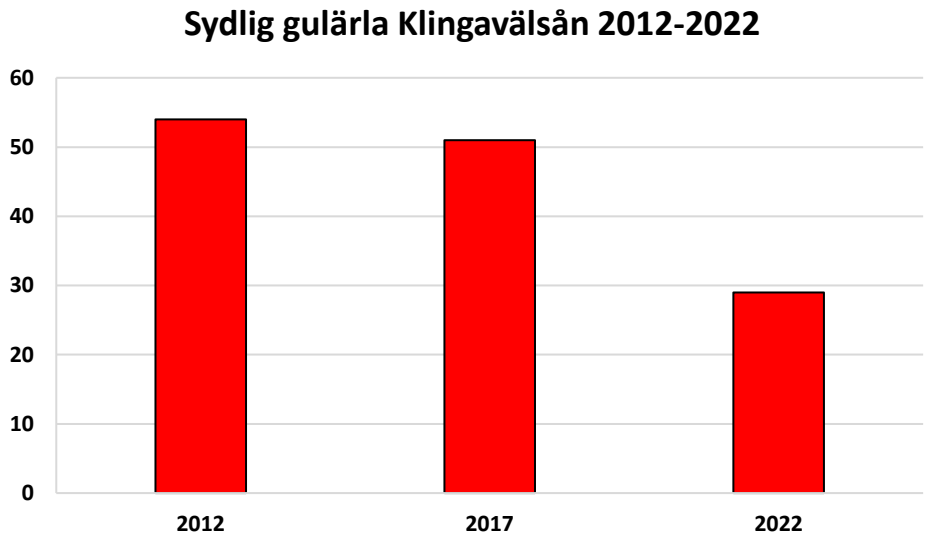
Figur 57. Det totala antalet bedömda par av rödbena på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Fisktärna

Tre par fisktärna häckade på Vombsjöns västra ängar 2022 och det var också de enda måsarna eller tärnorna som bokfördes som häckande detta år i Klingavälsåområdet.

Sydlig gulärla

Antalet bedömda par av sydlig gulärla i det närmaste halverades från 2017 till 2022. Här funderar vi på om en del av det funna mönstret kan bero på skilda bedömningar mellan olika inventerare? Hur har exempelvis gulärlor i gränsområden mellan ängsmark och omgivande åker hanterats och bedömts? Det är inte alltid lätt att tolka de resultat som kommer ut från olika inventeringar. Annars har antalet sydliga gulärlor som redan nämnts flera gånger ökat rejält i södra Sverige under 2000-talet, men i stort sett all denna ökning har skett i åkermark som nu verkar vara en mer föredragen miljö än betad ängsmark för denna underart.

Figur 58. Det totala antalet bedömda par av sydlig gulärla på strandängar längs Klingavälsån 2012–2022.

Bild 8: Sydlig gulärla, hane, vid Vombs ängar i maj 2022. Arten har minskat i alla våra tre delområden, men vi vet också att arten ökat kraftigt på åkermark under samma tid, t.ex. i rapsfält. Foto: Mattias Ullman

SLUTORD

Genom de samlade inventeringarna av häckande fåglar på strandängar 2022 i Vattenriket, längs den skånska västkusten och i Klingavälsområdet har vi fått en uppdaterad god samlad bild av läget för dessa fåglar. Trots på många håll stora insatser för att bibehålla eller förbättra skötseln av ängarna och för att kontrollera förekomsten av predatorer har strandängsfåglarna det tufft på många håll. Utvecklingen skiljer sig mellan de olika större områdena som avrapporteras här även om en del mönster även är gemensamma. Detta tyder på att det både handlar om storskaliga mönster med påverkan från både sådant som händer på häckningsplatserna i Skåne och sådant som sker i livsmiljöerna på andra håll under andra delar av året.

Om vi generaliserar en del så har det under 2000-talet gått bättre för änder på strandängar i den västra delen av Skåne än i öster. I korttidsperspektivet de senaste tio åren har det gått allra bäst för änderna i Klingavälsåområdet. Vadarna har haft det och har det fortsatt tufft med stora minskningar under lång tid. Här visar vi på detta mönster från slutet av 1900-talet (Vattenriket) och början av 2000-talet (Skånes västkust) och framåt. I korttidsperspektivet, återigen de senaste tio åren, så har vadarbestånden klarat sig relativt väl i inlandet, Vattenriket och Klingavälsån, medan antalen längs Västkusten har fortsatt att minska. Särskilt gäller detta på strandängar norr om Malmö.

Samtidigt har de flesta mer specialiserade vadararterna det riktigt tufft. Brushane och svartbent strandpipare är redan utgångna från de skånska strandängarna. Sydlig kärrsnäppa och rödspov är även de på väg att försvinna. Finns det något hopp för de specialiserade strandängsvadarna? De skyddsåtgärder som genomförts och genomförs på Landgrens holme i Skanör ger ett visst hopp. Där har åtgärderna med att stänga ute fyrfota predatorer gynnat flera arter, särskilt skärfläcka, skrattmås, småtärna och kentsk tärna. Samtidigt sätter detta fingret på att det kanske krävs väldigt omfattande åtgärder för att vända den utveckling som sker, särskilt när det gäller det predationstryck som strandängsfåglarnas bon och ungar är utsatta för.

Från flera områden runt om i Skåne berättas om torra ängar och inte tillräckligt god hävd. Om vi börjar med det senaste så ska det snabbt konstateras att det är långt ifrån lätt att bibehålla en ”lagom” hävdnivå. Det är väldigt lätt att det antingen blir för hårt hävdat eller för svag hävd. Helt klart är dock att strandängarna måste hävdas för att ha en chans att bibehålla sina värden för häckande fåglar och även för annan till strandängar, hörande biodiversitet. Här behövs fortsatt hårt arbete med att se till att områdena hävdas och att hävden förbättras i de områden som inte hävdats eller hävdats för svagt under senare tid.

Än mer besvärande är bristen på vatten och fukt på många ängar. Samtidigt har en del lyckade insatser med dämmen och dammar, såsom gäddfabriker och annat inletts. Sådana insatser bör fortsätta och utökas till fler områden. Obegripligt nog pågår fortfarande (olagliga) dikningar av strandängar i Skåne. Dessa måste upphöra omedelbart och det bör dessutom satsas resurser på att ta bort gamla diken och fortsatt dämning för att se till att det hålls vatten i lämplig omfattning på ängarna.

Bild 9: Dämme uppsatt vid Foteviken. Dessa enkla dämmen gör att vatten finns kvar i skonor och pölar mycket längre än annars. Under nederbördsfattiga vårar (vilket tycks bli allt vanligare!) gör vattensamlingarna att det blir mer mat och ett enklare födosök för framför allt vadarungarna. Foto: Mattias Ullman

På vissa håll i Skåne utgör ett hårt mänskligt besökstryck en begräsning för de häckande fåglarna. Särskilt gäller detta längs vissa delar av västkusten. Där bör informationen om vad som är tillåtet och inte förbättras samtidigt som utökade beträdnadsförbud under fåglarnas häckningstid bör övervägas.

När det gäller själva inventeringarna har 2022 års insatser visat att det behövs bättre information inför inventerandet om hur det inventerats och utvärderats vid tidigare tillfällen. En lärdom för oss som arrangerar dessa inventeringar. Sådana saker som mer exakta avgränsningar av inventeringsområden, där på intilliggande åkrar häckande vadare också inventeras, måste förbättras inför kommande inventering.

Vidare så har det under de senaste strandängsinventeringarna samlats in data om fler arter än de vi redovisar utvecklingen för här. Resurser bör läggas på att sammanställa och avrapportera även dessa data, något som det inte funnits utrymme att göra inom ramarna för denna rapport.

TACK

Ett stort tack till samtliga inventerare av strandängar i Skåne 2022. Inventerade gjorde:
Roine Strandberg och Mirja Ström Eriksson (Vattenriket), Lars Forsén (Sandön, Rönnen), Thomas Svanberg (Farhult), Klas Rosenkvist (Jonstorp-Farhult), Harald Ris (Flygeltofta ängar – Saxåns mynning), Arne Holgersson och Kenny Nordström (Mellersta och Södra Lundåkrabukten, Salviken, Löddeåns mynning – Vikhög), Kenneth Bengtsson (Tågarps hed och Alnarps fälad), Mattias Ullman (Bunkeflo strandängar, Dynan, Tygelsjö strandängar), Richard Bergendahl (Klingavälsåområdet). Ängarna i Vellinge kommun inventerades av Fredrik Haas, Joakim Hagström, Tommy Holmgren, Nils Kjellén, Claes Larsson, Timmy Micallef, Mattias Ullman och Peter Öhrström, alla hörande till Falsterbo fågelstation. Ett extra tack riktas också till Hans Cronert och Roine Strandberg för utförliga kommentarer om häckande fåglar och utvecklingen i Vattenriket sedan 1990-talet.

LITTERATUR

Cronert, H., Hansson, L-A., Vamborg, P. 1980. De akvatiska evertebraternas betydelse som födoresurs för vadarna på en sydsvensk betad fuktäng. Projektarbete i ekologi. Biologiska Institutionen, Lunds Universitet.

Cronert, H. 1996. Vilken betydelse har restaureringen av strandängar i nedre Helgeåns våtmarksområde? – resultat från häckfågelinventering av sex strandängsområden. Meddelande nr 16 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Spoven nr 2(96):57–66.

Cronert, H. 2008. Håslövs ängar- inventering av hävdberoende vadare och änder våren 2007. Anser 47:1–13.

Cronert, H. 2010. Strandängsfåglar längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike 2009 – med jämförelser bakåt i tiden. Anser 49:79–94.

Cronert, H. 2014. Strandängsfåglar i Vattenriket – Häckfågeltaxeringar och simultanräkningar. Vattenriket i fokus 2014:02. Biosfärsområde Kristianstads Vattenrike.

Cronert, H. & Lindblad, T. 1990. Inventering av sex strandängar inom nedre Helgeåns våtmarksområde våren 1990. Meddelande nr 3 från Nedre Helgeåns Fågelstation.

Cronert, H. & Lindblad, T. 1998. Häckande simänder och vadare på strandängarna i Kristianstads Vattenrike – Resultat från en inventering våren 1997. Meddelande nr 20 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Anser 37:89–102.

Cronert, H. & Lindblad, T. 2004. Strandängsinventering längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike våren 2003. Meddelande nr 32 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Anser 43:65–78.

Flodin, L-Å. & Grahn, J. 2003. Häckande fåglar på havsstrandängar i Halland och västra Skåne 2002. Länsstyrel-sen i Skåne län, rapport 2003:42. Länsstyrelsen Halland, meddelande 2003:15.

Flodin, L-Å., Green, M. & Ottvall, R. 2008. Häckande fåglar på havsstrandängar i Halland och västra Skåne 2007. Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2008:47. Länsstyrelsen Halland, meddelande 2008:14.

Green, M. 2011. Rapport – Gemensamt delprogram Strandängsfåglar. Biologiska institutionen, Lunds universitet.

Green, M. 2016. Inventering av strandängsfåglar – Sammanställning av resultat för västra Skåne och Vombsänkan 2012. Länsstyrelsen Skåne, rapport 2016:11.

Gunnarsson, G. 2015. Strandängarna i Kristianstads Vattenrike – hotade ”hot spots”. Forskningsmiljön Man & Biosphere Health: Högskolan Kristianstads miljöforskning i biosfärsområde Kristianstads Vattenrike. (ed) Ingemar Jönsson. Kristianstads kommun.

Haglund, A. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Uppföljning av skyddade områden i Sverige - Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverket Rapport 6379.

Karlsson, L. & Malmhagen, B. 1997. Inventering av häckande kustfåglar i fem fågelskyddsområden i Vellinge kommun 1988–96. Rapport till Naturvårdsverket. 42 sidor + 3 st. Appendix.

Naturvårdsverket. 1978. Biologiska inventeringsnormer, BIN Fåglar. Stockholm.

Ottvall, R., Cronert, H., Flyckt, G., Lindblad, T., Olofsson, P., Strandberg, R. & Waldemarsson, N. 2009. Rödspoven i Kristianstads Vattenrike 2008. Anser 48:1–10.

Ottvall, R., Ottosson, U. & Green, M. 2019. Strandängsfåglar - Rapport från Gemensamt del-program täckande perioden 1988–2018. Länsstyrelserna i Blekinge, Gotland, Halland, Kalmar, Skåne, Västra Götaland, Östergötland. Länsstyrelsen i Skåne. Rapportnummer 2019:24

Ström Eriksson, M. & Ottvall, R. 2015. Häckningsframgång hos rödspov och tofsvipa på Håslövs ängar och Isternäset 2015. Vattenriket i fokus 2015:07. Biosfärområde Kristianstads Vattenrike.

Ström Eriksson, M., Strandberg, R. & Ottvall, R. 2017. Häckningsframgång för rödspov och tofsvipa på Håslövs ängar och Isternäset 2016. Vattenriket i fokus 2017:03. Biosfärområde Kristianstads Vattenrike.

Ström Eriksson, M., Strandberg, R. & Ottvall, R. 2018. Strandängsfåglar längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike 2017 med jämförelser bakåt i tiden.

Svensson, S. 1976. Handledning för Svenska Häckfågeltaxeringen med beskrivningar av revirkarteringsmetoden och punkttaxeringsmetoden. Zoologiska institutionen, Lunds universitet. Lund.

Ullman, M. 2022. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskydds-områden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2022. Länsstyrelsen Skåne.